

Α.Τ.Ε.Ι. ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ
ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ
ΑΜ: 2007067
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ
ΣΩΦΡΟΝΗΣ
ΑΜ: 2005298

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

Ακαδημαϊκό έτος 2012-2013 | Εποπτεία: Τριανταφυλλοπούλου
Αθανασία

Πίνακας Περιεχομένων

Πίνακας Περιεχομένων.....	1
Πίνακας πινάκων.....	3
Πίνακας διαγραμμάτων.....	5
Ευχαριστίες.....	7
Περίληψη.....	8
Μέρος Α.....	10
Εισαγωγή.....	10
Κεφάλαιο 1 ^ο : Εισαγωγή στην οικονομική κρίση του 2008.....	13
Κεφάλαιο 2 ^ο : Προεκτάσεις της κρίσης.....	21
Κεφάλαιο 3 ^ο : Παράγοντες που συμβάλλουν στην εξάλειψη της κρίσης.....	26
Μέρος Β.....	28
Κεφάλαιο 1 ^ο : Προλεγόμενα στην Τοπική Αυτοδιοίκηση.....	28
1.1 Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα.....	28
1.2 Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Κύπρο.....	31
Κεφάλαιο 2 ^ο : Τοπική Αυτοδιοίκηση και Οικονομία.....	34
Κεφάλαιο 3 ^ο : Επιπτώσεις της κρίσης στην Τοπική Αυτοδιοίκηση.....	36
Κεφάλαιο 4 ^ο : Συμβολή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην διέξοδο από την κρίση.....	39

Κεφάλαιο 5 ^ο : Η έρευνα	42
5.1 Μεθοδολογία έρευνας	42
5.2 Αποτελέσματα έρευνας	43
5.3 Συνεντεύξεις.....	76
Συμπεράσματα	79
Βιβλιογραφία	82
Παράρτημα Ι	86
Παράρτημα ΙΙ.....	89
Παράρτημα ΙΙΙ.....	91

Πίνακας πινάκων

Πίνακας 5.1 Φύλο	43
Πίνακας 5.2 Ηλικιακή Ομάδα	44
Πίνακας 5.3 Επίπεδο εκπαίδευσης	45
Πίνακας 5.4 Απασχόληση	46
Πίνακας 5.5 Γνώση της δράσης του Κοινωνικού Παντοπωλείου	47
Πίνακας 5.6 Συμμετοχή στη δράση του Κοινωνικού Παντοπωλείου	47
Πίνακας 5.7 Γνώση της δράσης «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες»	48
Πίνακας 5.8 Επιθυμία για την ανάληψη της δράσης «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες» ή την επανάληψή της	49
Πίνακας 5.9 Συμβολή του Δήμου στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης	50
Πίνακας 5.10 Συμβολή του Δήμου στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης	51
Πίνακας 5.11 Συνέπειες από την οικονομική κρίση	52
Πίνακας 5.12 Συνέπειες από την οικονομική κρίση	53
Πίνακας 5.13 Κινήσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης	54
Πίνακας 5.14 Κινήσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης	55
Πίνακας 5.15 Επιπλέον δράσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης	56
Πίνακας 5.16 Επιπλέον δράσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης	57
Πίνακας 5.17 Φύλο	59
Πίνακας 5.18 Ηλικιακή Ομάδα	59
Πίνακας 5.19 Επίπεδο εκπαίδευσης	60
Πίνακας 5.20 Απασχόληση	61
Πίνακας 5.21 Γνώση της δράσης του Κοινωνικού Παντοπωλείου	62
Πίνακας 5.22 Συμμετοχή στη δράση του Κοινωνικού Παντοπωλείου	63
Πίνακας 5.23 Γνώση της δράσης «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες»	64
Πίνακας 5.24 Επιθυμία για την ανάληψη της δράσης «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες» ή την επανάληψή της	65
Πίνακας 5.25 Συμβολή του Δήμου στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης	66
Πίνακας 5.26 Συμβολή του Δήμου στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης	67

<i>Πίνακας 5.27 Συνέπειες από την οικονομική κρίση</i>	<i>68</i>
<i>Πίνακας 5.28 Συνέπειες από την οικονομική κρίση</i>	<i>69</i>
<i>Πίνακας 5.29 Κινήσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης</i>	<i>70</i>
<i>Πίνακας 5.30 Κινήσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης</i>	<i>71</i>
<i>Πίνακας 5.31 Επιπλέον δράσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης</i>	<i>72</i>
<i>Πίνακας 5.32 Επιπλέον δράσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης</i>	<i>73</i>

Πίνακας διαγραμμάτων

Διάγραμμα 5.1 Φύλο	43
Διάγραμμα 5.2 Ηλικιακή Ομάδα	44
Διάγραμμα 5.3 Επίπεδο εκπαίδευσης	45
Διάγραμμα 5.4 Απασχόληση	46
Διάγραμμα 5.5 Γνώση της δράσης του Κοινωνικού Παντοπωλείου	47
Διάγραμμα 5.6 Συμμετοχή στη δράση του Κοινωνικού Παντοπωλείου	48
Διάγραμμα 5.7 Γνώση της δράσης «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες»	49
Διάγραμμα 5.8 Επιθυμία για την ανάληψη της δράσης «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες» ή την επανάληψή της	50
Διάγραμμα 5.9 Συμβολή του Δήμου στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης	51
Διάγραμμα 5.10 Συμβολή του Δήμου στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης	52
Διάγραμμα 5.11 Συνέπειες από την οικονομική κρίση	53
Διάγραμμα 5.12 Συνέπειες από την οικονομική κρίση	54
Διάγραμμα 5.13 Κινήσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης	55
Διάγραμμα 5.14 Κινήσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης	56
Διάγραμμα 5.15 Επιπλέον δράσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης	57
Διάγραμμα 5.16 Επιπλέον δράσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης	58
Διάγραμμα 5.17 Φύλο	59
Διάγραμμα 5.18 Ηλικιακή Ομάδα	60
Διάγραμμα 5.19 Επίπεδο εκπαίδευσης	61
Διάγραμμα 5.20 Απασχόληση	62
Διάγραμμα 5.21 Γνώση της δράσης του Κοινωνικού Παντοπωλείου	63
Διάγραμμα 5.22 Συμμετοχή στη δράση του Κοινωνικού Παντοπωλείου	64
Διάγραμμα 5.23 Γνώση της δράσης «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες»	65
Διάγραμμα 5.24 Επιθυμία για την ανάληψη της δράσης «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες» ή την επανάληψή της	66
Διάγραμμα 5.25 Συμβολή του Δήμου στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης	67
Διάγραμμα 5.26 Συμβολή του Δήμου στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης	68

<i>Διάγραμμα 5.27 Συνέπειες από την οικονομική κρίση</i>	69
<i>Διάγραμμα 5.28 Συνέπειες από την οικονομική κρίση</i>	70
<i>Διάγραμμα 5.29 Κινήσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης</i>	71
<i>Διάγραμμα 5.30 Κινήσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης</i>	72
<i>Διάγραμμα 5.31 Επιπλέον δράσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης</i>	73
<i>Διάγραμμα 5.32 Επιπλέον δράσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης</i>	74

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της εργασίας μας νιώθουμε την ανάγκη να ευχαριστήσουμε θερμά την κυρία Τριανταφυλλοπούλου Αθανασία που μας πρότεινε το συγκεκριμένο ερευνητικό θέμα, αλλά και παρέμεινε στην διάθεσή μας καθ' όλη την διάρκεια της εκπόνησης της εργασίας προσφέροντας την στήριξή της, την βαθιά γνώση του επιστημονικού αντικειμένου και τις πολύτιμες ιδέες της.

Επίσης, θέλουμε να ευχαριστήσουμε τον Δήμαρχο Κάτω Πολεμιδιών Γεώργιο Τ. Γεωργίου καθώς και τον αντιδήμαρχο οικονομικών Καλαμάτας κ. Μπούχαλη, για την προθυμία τους να συμμετάσχουν στην έρευνά μας, παραχωρώντας μας τις αντίστοιχες συνεντεύξεις.

Τέλος, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε ειλικρινά τις οικογένειές μας, διότι, χωρίς την στήριξή τους η ολοκλήρωση των σπουδών μας θα ήταν αδύνατη.

Περίληψη

Θέμα: Στην παρούσα εργασία πρόκειται να εξετάσουμε κατά πόσο οι δομές της Τοπικής Αυτοδιοίκησης μπορούν να βοηθήσουν στην έξοδο της χώρας από την κρίση.

Σύνοψη: Αν και τα περισσότερα κρούσματα ύφεσης έχουν τις περισσότερες φορές οικονομικό χαρακτήρα στην πρώτη τους όψη, συχνά αποκτούν σε σύντομο χρονικό διάστημα προεκτάσεις κοινωνικές, πολιτικές και βαθιά ανθρωπιστικές. Η πολύπτυχη δραστηριότητα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν θα μπορούσε να παραμείνει ανεπηρέαστη από την εκάστοτε διαταραχή της οικονομικής σταθερότητας του κρατικού μηχανισμού, ωστόσο χάρη στον πολυδιάστατο χαρακτήρα τους οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχουν την δυνατότητα να δράσουν ωφέλιμα για το κοινωνικό σύνολο που βρίσκεται σε κρίση, αλλά και για το ίδιο το κράτος.

Σκοπός: Σκοπός της μελέτης αυτής είναι να καταγραφούν οι τομείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης που βρίσκονται σε άμεση αλληλεπίδραση με τον οικονομικό κλάδο και να εντοπιστούν οι δράσεις και οι πτυχές των οργανισμών αυτών οι οποίες μπορούν να βοηθήσουν ουσιαστικά στην διέξοδο από την κρίση.

Μεθοδολογία: Η μελέτη εξελίσσεται σε τρία διακριτά σκέλη, όπως μπορεί να αντιληφθεί κανείς με την ανάγνωση. Το πρώτο μέρος είναι καθαρά εισαγωγικό και ασχολείται με την ιστορική αναδρομή της πρόσφατης οικονομικής κρίσης και την καταγραφή της εξέλιξής της. Στο επόμενο μέρος, που αποτελεί και τον βασικό κορμό της εργασίας επιχειρείται μια σύνδεση του τομέα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με την Οικονομία και αναλύονται οι δυνατοί τρόποι παρέμβασης των Ο.Τ.Α. προκειμένου να αποφευχθεί η ίδια η κρίση ή τα πιο επικίνδυνα αποτελέσματά της. Στο τρίτο μέρος παρατίθεται η έρευνα που διεξήχθη για τις ανάγκες της εργασίας μέσω ερωτηματολογίων και στατιστικής ανάλυσης των αποτελεσμάτων. Κατά συνέπεια η εργασία αποτελεί ένα ερευνητικό σύνολο δομημένο βάσει πληροφοριών που προκύπτουν από την βιβλιογραφική μελέτη, από τον Τύπο και την έρευνα μέσω ερωτηματολογίων κλειστού και ανοικτού τύπου.

Συμπεράσματα: Τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την εξέταση των αποτελεσμάτων της έρευνας είναι πολλά. Με λίγα λόγια αξίζει να αναφερθεί η τεκμηριωμένη δυνατότητα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης να συντονίσουν την προσπάθεια εξόδου από την κρίση και να καταπολεμήσουν δραστικά πολλά από τα αποτελέσματα της ύφεσης στην κοινωνία. Επιπλέον, αποδεικνύεται μέσα από την εργασία η σχέση που υφίσταται ανάμεσα στην Οικονομία και τους Ο.Τ.Α. κυρίως μέσα από μηχανισμούς που αφορούν στην επιχειρηματικότητα.

Λέξεις-κλειδιά: Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης, χρηματοπιστωτικό σύστημα, οικονομική ύφεση, κοινωνική πολιτική, ρευστότητα, επιχειρηματικότητα.

Μέρος Α

Εισαγωγή

Το ξέσπασμα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, όπως εκφράστηκε στις κοινωνικές και τις πολιτικές συνθήκες ολοκάθαρα το 2010, είχε αρχίσει να εμφανίζει τα πρώτα του σημάδια ήδη από τα 2007 μέσω της μεγάλης ανατροπής των ισορροπιών, όταν την «Μαύρη Παρασκευή» του ίδιου έτους κατέρρεαν οι δείκτες του αμερικανικού, του ευρωπαϊκού και του ασιατικού χρηματιστηρίου. Η βαθειά ύφεση σηματοδοτούσε όχι μόνο την διάλυση του οικονομικού συστήματος, όπως το γνωρίζαμε, αλλά και την άνοδο στην παντοκρατορία της κεφαλαιοκρατίας, μιας οικονομίας που στρέφεται γύρω από το ιδιωτικό κεφάλαιο και τον ατομικισμό. Η άνοδος της κεφαλαιοκρατίας, όμως, δεν μπορεί πια να εξεταστεί αποκλειστικά θεωρητικά σαν ένα κεφάλαιο σε κάποιο αντικαπιταλιστικό μανιφέστο, αλλά χρειάζεται να μελετηθεί σαν μια συνθήκη που είναι διάχυτη στην διεθνή καθημερινότητα¹.

Όσο κι αν επιδιώκει κανείς να ρίξει μια αποστασιοποιημένη κριτική ματιά στα γεγονότα που κυκλώνουν το θέμα της οικονομικής κρίσης και να μελετήσει το φαινόμενο σαν ένα περιστατικό που ανήκει στην Ιστορία, αυτό είναι αδύνατο να επιτευχθεί, καθώς το ζήτημα αφορά και απασχολεί άμεσα την σύγχρονη πραγματικότητα, ενώ εξελίσσεται μέρα με την μέρα. Στην παρούσα εργασία επιχειρείται λοιπόν η αντικειμενική μελέτη του θέματος, όσο αυτό είναι δυνατόν, ενώ γίνεται μια συστηματική προσπάθεια να διερευνηθούν οι τρόποι με τους οποίους η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να βοηθήσει στην εξυγίανση του οικονομικού συστήματος.

Πράγματι, όπως θα δούμε στον κορμό της εργασίας, η οικονομική κρίση συνδέεται στενά με την άνοδο της κεφαλαιοκρατίας και του «ιδιωτικισμού»² με την έννοια ότι

¹ Λίτσης Μ., «Η Μαύρη Παρασκευή των αμερικανικών τραπεζών», *Ελευθεροτυπία*, 2.11.2009: σελ. 19.

² Ο όρος χρησιμοποιείται συμβατικά εδώ για να περιγράψει την αυξανόμενη πεποίθηση ότι το χρήμα και η οικονομική δραστηριότητα σχετίζεται περισσότερο με το προσωπικό όφελος, παρά αποτελεί μέθοδο και υλικό κοινωνικής και εμπορικής συνδιαλλαγής.

στην συλλογική συνείδηση η οικονομία έχει μετατραπεί σε υπόθεση ιδιωτών και όλες οι σχετικές επιδιώξεις αποβλέπουν στο ατομικό όφελος. Το σύμπτωμα δεν είναι απλό, ούτε ακίνδυνο, ιδιαίτερα αν λάβει κανείς υπόψη τα αλύπητα χτυπήματα που έχουν δοθεί στα κεκτημένα δικαιώματα του τελευταίου αιώνα που συνδέονται με το εργασιακό δίκαιο, την πρόνοια, την ελεύθερη παιδεία και τον ανθρωπισμό³.

Κάπως έτσι η οικονομική κρίση πήρε την όψη του συντετριμμένου κοινωνικού ιστού με την τραυματισμένη δημοκρατία του, τα λειψά του δικαιώματα, την δυσκολία της πρόσβασης στην ανώτατη παιδεία και την απύσχα ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Συνεπώς η ύφεση αποτελεί σήμερα πολλά περισσότερα από ένα απλό οικονομικό συμβάν, που είναι δυνατό να περιοριστεί και να ξεπεραστεί με ελάχιστες συνέπειες.

Στον τομέα των δημοσίων υπηρεσιών, ο βασικότερος φορέας που χτυπήθηκε από τις παρενέργειες της κρίσης είναι οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς τόσο οι εκπρόσωποι της εγχώριας κυβέρνησης, όσο και η ευρωπαϊκή οικονομική επιτροπή ως διαχειριστές του ελληνικού εξωτερικού χρέους θεώρησαν δευτερεύοντα τα αντικείμενα της ευθύνης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Το γεγονός μαρτυρείται από το ίδιο το περιεχόμενο των οικονομικών μέτρων, όπου παράγοντες όπως η παιδεία, η κοινωνική πολιτική, η υγεία, η κοινωνική επιχειρηματικότητα, η πρόνοια και το περιβάλλον μπήκαν τώρα σε δεύτερη μοίρα. Παρόλα αυτά, μέχρι σήμερα οι κατά τόπους Οργανισμοί της Τοπικής Αυτοδιοίκησης εξακολουθούν να λειτουργούν εξαντλώντας την δυνατότητα της μείωσης των λειτουργικών τους εξόδων και οργανώνοντας ένα δίκτυο εθελοντών, ώστε να μην στερηθεί η τοπική κοινωνία τα δεκάδες οφέλη που απορρέουν από την δραστηριότητά τους. Παράλληλα, η Τοπική Αυτοδιοίκηση προσφέρει συνεχείς αντιπροτάσεις για την καλύτερη διαχείριση της κρίσης χρέους.

Στα κεφάλαια που ακολουθούν πρόκειται να μελετηθεί ο τρόπος και ο βαθμός με τον οποίο οι μνημονιακές συμφωνίες, αποτέλεσμα της κρίσης, έχουν επιδράσει και συνεχίζουν να επιδρούν στις δυνάμεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ωστόσο η εργασία δεν βασίζεται αποκλειστικά στην βιβλιογραφική συλλογή υλικού και στην παράθεση στοιχείων από τον διεθνή Τύπο, αλλά και στην διεξαγωγή έρευνας μέσω

³ Βλ. Schumpeter J., *Κεφαλαιοκρατία*, μτφ. Γκιούρας Α., 2001, Ρέθυμνο, Πανεπιστήμιο Κρήτης: σελ. 4-11.

ερωτηματολογίων, που οδηγούν σε ασφαλή και τεκμηριωμένα συμπεράσματα όσον αφορά το θέμα που πραγματεύεται η μελέτη αυτή.

Η συλλογή σχετικού υλικού αποτέλεσε μια σημαντική δυσκολία για την ολοκλήρωση της εργασίας. Το βιβλιογραφικό υλικό που συγκεντρώθηκε είτε καταπιανόταν κυρίως με περιστατικά κρίσης του παρελθόντος, είτε δεν παρουσίαζε καμία αντικειμενικότητα, αφού οι συγγραφείς εμπλέκονται στα γεγονότα καθώς θίγονται ή εξυπηρετούνται τα ιδιωτικά συμφέροντα τους, εφόσον ζουν και επηρεάζονται από το γενικότερο κλίμα, που βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη. Σε πολλές περιπτώσεις τα άρθρα που δημοσιεύονται καθημερινά στον ελληνικό και στον ξένο Τύπο, όπως κάποια από τα άρθρα του οικονομολόγου Max Keiser στο BBC news και εκείνα του καταξιωμένου δημοσιογράφου David Ignatius στην εφημερίδα The Oregonian, φανερώνουν μεγαλύτερη αντικειμενικότητα, τεκμηριώνονται σφαιρικότερα και ποικίλουν αρκετά ώστε να μπορέσει κανείς να αντλήσει από το περιεχόμενό τους την μέση αλήθεια. Νομικά άρθρα και κείμενα διακρατικών συμφωνιών παρατέθηκαν χωρίς επεξεργασία ως δείγμα πρωτογενούς υλικού τεκμηρίωσης. Τέλος, η έρευνα πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με την καθιερωμένη δεοντολογία. Έτσι, έγινε προσπάθεια να προστατευθούν τα αποτελέσματα από αλλοιώσεις και προσωπικές παρεμβάσεις, ενώ επιχειρήθηκε η αντικειμενική και μετριοπαθής ερμηνεία τους.

Κεφάλαιο 1^ο: Εισαγωγή στην οικονομική κρίση του 2008

Όταν το 2008 ξεσπούσε ολοφάνερα το γεγονός που μόλις μερικά χρόνια αργότερα θα κατονομαζόταν ως «η χρηματοπιστωτική κρίση του 21^{ου} αιώνα»⁴, η ελληνική κοινωνία έμοιαζε παντελώς ανέτοιμη να την αντιμετωπίσει. Παρά το γεγονός ότι η κρίση παρουσιάστηκε πανευρωπαϊκά ως μια μάστιγα που ξεκινά και καταλήγει στην Ελλάδα, είναι σημαντικό να έχουμε κατά νου ότι η ύφεση επηρέασε το παγκόσμιο σκηνικό, ενώ η πραγματική φύση της δεν έχει λίγες φορές παρερμηνευθεί ή αποκρυφτεί από τους επικεφαλής του χρηματοπιστωτικού συστήματος και τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας⁵.

Μελετώντας διεξοδικά την σύγχρονη αρθρογραφία που αναφέρεται στην οικονομική κρίση του 2008, συντάκτες και ειδικοί την παρουσιάζουν συχνά ως «αναμενόμενη», βασιζόμενη στην ιδιαίτερη και χαώδη οικονομική κατάσταση στην οποία βρισκόταν η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια. Αυτή η πεποίθηση που αφορούσε στην «δυσχερή κατάσταση» η οποία φερόταν να συνδυάζεται με ένα λαϊκό καθεστώς φοροδιαφυγής και έλλειψης νομιμοφροσύνης σύντομα συνοψίστηκε στην περιβόητη φράση «Μαζί τα φάγαμε!»⁶, όπως διατυπώθηκε από τον Θεόδωρο Πάγκαλο, ο οποίος υπήρξε βουλευτής του Σοσιαλιστικού Κόμματος και αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης κατά το διάστημα 2009-2012⁷.

Ωστόσο μια τέτοια άποψη που θέλει την Ελλάδα να βαδίζει στο χείλος της οικονομικής κατάρρευσης τις τελευταίες δεκαετίες, με τους πολίτες να έχουν πλήρη επίγνωση της κατάστασης και τους μικρομεσαίους να μένουν εξαρτημένοι σε κάποια δήθεν κουλτούρα διαφθοράς, είναι βεβαίως μη επιστημονική και δεν τεκμηριώνεται.

⁴ Ο όρος χρησιμοποιήθηκε συμβατικά από την πλειοψηφία των διεθνών Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης για να περιγράψει την περίοδο του παγκόσμιου οικονομικού κραχ που ξεκινά από το 2008 και εξελίσσεται ακόμη.

⁵ Τάσου Α., «Το χρονολόγιο της κρίσης», *Καθημερινή*, 28.12.2008: σελ. 19.

⁶ Μαυρωνά Κ., «Ο Θεόδωρος Πάγκαλος και το βιβλίο «Μαζί τα φάγαμε!», *Το Βήμα*, 13.08.2012: σελ. 10.

⁷ Βλ. Θεόδωρος Πάγκαλος, «Βιογραφικό Σημείωμα», www.pangalos.gr.

Τις τελευταίες δεκαετίες η χώρα φαινόταν να σημειώνει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, γεγονός που αποτέλεσε το εισιτήριο της για τους κόλπους της Ευρωζώνης. Παρόλο που από τα μέσα της δεκαετίας του '90 ο πληθωρισμός αυξανόταν σταθερά. Παραδείγματος χάριν από τον Απρίλιο έως τον Μάιο του 1997 ο πληθωρισμός αυξήθηκε κατά 0.8% σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία⁸. Από την άλλη μεριά, οι διαθέσιμες θέσεις εργασίας παρουσίαζαν εντελώς αντίστροφη τροχιά, το γεγονός ότι τέτοιες συνθήκες χαρακτήριζαν την πλειοψηφία των ευρωπαϊκών κρατών έκανε τις προοπτικές να μην μοιάζουν επικίνδυνες.

Η βαθιά προβληματική της ελληνικής οικονομίας εντοπίστηκε στην κακή διαχείριση των εξωτερικών χρεών της, αλλά και σε μια σταδιακά καλλιεργήσιμη κοινωνική ανισότητα, όπου οι «αριστοκρατικοί» της χώρας, όπως οι επιχειρηματίες, οι κεφαλαιοκράτορες και οι πολιτικοί έχαιραν πλήρους προστασίας από τον νόμο, όταν ο πολίτης ήταν δυνατό να διωχθεί για οφειλές μικροποσών. Θα ήταν, παρόλα αυτά, άστοχο να μελετήσουμε την κρίση, όπως παρουσιάστηκε στην Ελλάδα, χωριστά από την γενικευμένη κρίση ρευστότητας που παραλίγο να διαλύσει το σύγχρονο τραπεζικό σύστημα.

Τα πρώτα σημάδια της οικονομικής κρίσης και του διεθνούς βεληνεκούς έκαναν την εμφάνισή τους την «Μαύρη Παρασκευή» της 24^{ης} Οκτωβρίου του 2008, όταν οι χρηματιστηριακοί δείκτες σε όλη την Ευρώπη και την Ασία σημείωσαν κατακόρυφη πτώση πολλών μονάδων. Αυτό το οικονομικό επεισόδιο (financial shock) φαίνεται πως αποτελούσε την πρώτη συνέπεια της κρίσης ρευστότητας που είχε ήδη αρχίσει να ταλαιπωρεί τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής από το 2007. Τα αίτια εκείνης της κρίσης βρίσκονταν, στην πραγματικότητα, όχι στην ασυδοσία ή την φοροδιαφυγή των Αμερικανών πολιτών αλλά στην έλλειψη ορθολογισμού και μετριοπάθειας που χαρακτήρισε την πολιτική των τραπεζών⁹. Πράγματι, οι αμερικανικές τράπεζες είχαν προσφέρει απλόχερα δάνεια (κυρίως στεγαστικά) σε πολίτες ανεξάρτητα αν η οικονομική ευχέρεια των τελευταίων καθιστούσε τελικά αμφίβολη την πιθανότητα της αποπληρωμής τους. Καθώς οι τράπεζες είχαν δανείσει υπέρογκα ποσά, τα οποία

⁸ Παναγιωτόπουλος Θ., «Ο πληθωρισμός της δεκαετίας του '90», *Αυγή*, 09.06.2010: σελ. 13 και Βυλιάρδος Β., «Η Ελλάδα στην δίνη της κρίσης», Επαγγελματικό Επιμελητήριο Αθηνών, τχ. 517, <http://www.eea-info.gr>.

⁹ Παπαχρήστου Γ., «Μαύρη Παρασκευή στα ασιατικά και τα αμερικανικά χρηματιστήρια», Τα Νέα, 25.10.2008: σελ. 17.

στην πλειοψηφία τους ήταν αδύνατο να εξοφληθούν στο ακέραιο, τα αποθεματικά ταμεία βρέθηκαν αντιμέτωπα με μια φοβερή έλλειψη ρευστότητας. Κι ενώ τα νοικοκυριά ήταν υπερχρεωμένα και οι τράπεζες είχαν να επιλύσουν το πρόβλημα της πλασματικότητας των χρηματικών αποθεμάτων, ο πανικός άρχισε να καταλαμβάνει τους καταθέτες που έσπευσαν να αποσύρουν τις καταθέσεις τους από φόβο μήπως τις χάσουν οριστικά λόγω της ενδεχόμενης κατάρρευσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η μαζική ανάληψη ποσών ήταν η ισχυρότερη γροθιά που δόθηκε στο τραπεζικό σύστημα.

Σύντομα, το πρόβλημα εξαπλώθηκε σε διάφορους τομείς. Όσο οι τράπεζες βρίσκονταν σε σημαντική δυσχέρεια, οι δανεισμοί τους γίνονταν ολοένα και πιο επιλεκτικοί, ενώ οι επιχειρήσεις δυσκολεύονταν περισσότερο να χρηματοδοτήσουν διάφορες επενδυτικές πρωτοβουλίες που θα μπορούσαν να ενισχύσουν την εγχώρια ανάπτυξη, αφού δεν μπορούσαν να δανείζονται με την ίδια συχνότητα και στην ίδια ποσότητα αφού υπήρχε έλλειψη ικανοποιητικής ρευστότητας. Ο κρατικός μηχανισμός επιχείρησε από την μεριά του να στηρίξει το τραπεζικό σύστημα προκειμένου να δώσει κάποια ώθηση στην οικονομία και να μειριάσει τις επιπτώσεις της κρίσης, αλλά το αποτέλεσμα ήταν να μεταφερθεί ταχύτερα η ύφεση στο Δημόσιο¹⁰.

Αν παρόλα αυτά επιχειρήσουμε να εξετάσουμε την οικονομική κρίση στα στενότερα όρια της ελληνικής επικράτειας, θα εντοπίσουμε πολλές ιδιαίτερες πτυχές που μπορεί να ισχύουν ή να μην ισχύουν στις διάφορες χώρες που βρίσκονται επίσης αντιμέτωπες με την οικονομική διάλυση. Η ιδιαιτερότητα της Ελλάδας εντοπίζεται στο γεγονός ότι η κρίση δεν σχετίζεται μονάχα με οφειλές πολιτών προς τις τράπεζες και προς το Δημόσιο. Αντίθετα, στην δεδομένη περίπτωση μπορούμε να μιλάμε και για οφειλές του κράτους προς το Ευρωπαϊκό Ταμείο.

Η δανειακή πολιτική της Ελλάδας είναι λίγο πολύ γνωστή. Η ιστορία της ξεκινά από τα προεπαναστατικά χρόνια (αναφέρομαι στην Επανάσταση του 1821), οπότε οι ομάδες των ελληνόφωνων χριστιανών ζητούσαν δάνεια από τις Μεγάλες Δυνάμεις προκειμένου να χρηματοδοτήσουν τον επαναστατικό τους αγώνα. Όμως το παραπάνω

10 Σταθάκης Γ., «Η αμερικανική κρίση και η πολιτική Ομπάμα», Αυγή, 28.02.2010: σελ 18 και Caballero R., Arvind K. (2009), Global imbalances and financial fragility, New York, American Economical Review Papers: σελ. 584-589.

γεγονός θα είναι μόνο η αρχή στους υπέρογκους δανεισμούς που χαρακτηρίζουν την σύγχρονη ιστορία της χώρας σε όλη της την έκταση. Έτσι, τα χρόνια που ακολούθησαν την εξέγερση, το νεοσύστατο ελληνικό κράτος ήταν αναγκασμένο να προχωρήσει σε υψηλούς δανεισμούς από την Αγγλία, που ήταν τότε η ισχυρότερη ίσως δύναμη στην Ευρώπη. Το κράτος κατόρθωσε να αποπληρώσει τα περιβόητα αυτά δάνεια (που έμειναν γνωστά ως «οι λίρες της Αγγλίας») έπειτα από πολλές δεκαετίες, αφού στην πραγματικότητα είχε αποδεχθεί μια μη συμφέρουσα και επαχθή συμφωνία με υπερβολικά υψηλούς τόκους. Στην πραγματικότητα, οι κυβερνώντες δεν έλαβαν καν ολόκληρο το ποσό σε χρήματα, αλλά το μεγαλύτερο μέρος του «παρακρατήθηκε» από τις Μεγάλες Δυνάμεις για την αποπληρωμή του πολεμικού εξοπλισμού με τον οποίον είχαν προμηθεύσει τους Έλληνες κατά την διάρκεια του επαναστατικού αγώνα. Η λεπτομέρεια αυτή έχει μεγάλη σημασία, διότι αφενός η χώρα βρέθηκε αντιμέτωπη με την έλλειψη ρευστότητας, αφετέρου δανείστηκε χρήματα για να καλύψει μιαν άλλη οφειλή, πράγμα που σημαίνει ότι παρέμεινε χρεωμένη έχοντας τώρα να καταβάλει και επιπλέον τόκους¹¹.

Την πέμπτη δεκαετία του 1800 το ελληνικό κράτος κηρύσσει πτώχευση για πρώτη φορά, αφού υπάρχει έλλειψη ρευστού κι αυτήν την φορά οι Μεγάλες Δυνάμεις αρνούνται να την καλύψουν με ένα νέο δάνειο. Η κυβέρνηση θα προχωρήσει τότε σε αυστηρά μέτρα λιτότητας, αλλά μερικά χρόνια αργότερα θα φανεί πως το μόνο που κατόρθωσε ήταν να οδηγήσει τους πολίτες σε μεγάλη φτώχεια, να σταματήσει κάθε δραστηριότητα που θα μπορούσε να κινητοποιήσει τους μηχανισμούς ανάπτυξης και να οδηγήσει στην Επανάσταση της 3^{ης} Σεπτεμβρίου. Αν και το επαναστατικό αυτό κίνημα φαίνεται πως ευνόησε την χώρα από την άποψη ότι έθεσε έναν σημαντικό πολιτικό προβληματισμό, το κράτος δεν κατόρθωσε να ξεφύγει από την εξαθλίωση¹².

Πράγματι, ο κατοπινός πρωθυπουργός της Ελλάδας, ο Χαρίλαος Τρικούπης θα αναζητήσει μανιωδώς νέα δάνεια, που στο τέλος θα κατορθώσει να τα λάβει με τοκογλυφικές προϋποθέσεις. Όμως εξαιτίας της αδυναμίας της Ελλάδας να τα αποπληρώσει σύμφωνα με τους όρους, το κράτος θα προχωρήσει σε αναγκαστική

¹¹ Βλ. Ζώρζος Γ. (2009), *1821: Τα δάνεια της Νέας Κατοχής*, Αθήνα, εκδόσεις Ζώρζου: σελ. 18-47 και Τσουλφίδης Δ. (2003), *Οικονομική Ιστορία της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας: σελ 78-131.

¹² Βουρνάς Τ. (1997), *Ιστορία της Νεότερης και Σύγχρονης Ελλάδας*, Αθήνα, εκδόσεις Πατάκη: 112-120.

αναδιάρθρωση του χρέους κάνοντας έτσι τις εξωτερικές σχέσεις όλο και πιο δυσμενείς. Κι η ιστορία του δανεισμού δεν σταματά εδώ, αφού με την ήττα της χώρας στον σύντομο ελληνοτουρκικό πόλεμο που σημαδεύει τα τέλη της δεκαετίας του 1890 η υποχρέωση για πολεμικές αποζημιώσεις θα εκτινάξει το χρέος στα ύψη και θα θέσει το κράτος υπό καθεστώς Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου¹³.

Με το παγκόσμιο οικονομικό κραχ του 1930 η Ελλάδα εξαντλεί τα χρηματικά της αποθέματα και τα αποθέματα χρυσού, ενώ οι υποχρεώσεις προς τους δανειστές γίνονται όλο και πιο πιεστικές. Την κατάσταση θα σώσει για λίγο η δικτατορική κυβέρνηση του Ιωάννη Μεταξά, όταν μερικά χρόνια αργότερα θα καταγγείλει τις συμφωνίες δανεισμού με το Βέλγιο (που αποτελούσε τότε ισχυρή οικονομική δύναμη) κι αφού κατορθώσει να κηρύξει το χρέος «επαχθές» ισχυριζόμενος ότι η συμφωνία έγινε με εξαιρετικά δυσμενείς όρους για το δανειζόμενο κράτος, θα καταφέρει να απαλλάξει την χώρα από μέρος του δανεισμού. Αξίζει να λεχθεί ότι η όλη διαδικασία ακολούθησε την δικαστική οδό και το ελληνικό κράτος δικαιώθηκε. Το δεδικασμένο αυτής της υπόθεσης χρησιμοποιήθηκε το 2000 από την Αργεντινή προκειμένου να την απαλλάξει από μέρος των χρεών της, που όπως φαίνεται είχαν προκύψει από δανεισμούς με τοκογλυφικές προϋποθέσεις και απαιτήσεις. Πράγματι η Αργεντινή δικαιώθηκε¹⁴.

Με βάση την παραπάνω σύντομη αναδρομή στην ιστορία των δανεισμών και των χρεών της Ελλάδας δεν αποτελεί έκπληξη η ραγδαία οικονομική ύφεση του 2008 που βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη και τραντάζει ολόκληρη την Ευρώπη. Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενη παράγραφο, η Ελλάδα βρίσκεται σήμερα σε μεγάλη ύφεση για λόγους που σχετίζονται με την εξωτερική και την εσωτερική της οικονομική πολιτική. Θεωρώ σημαντικό να ξεκινήσω την καταγραφή των κριτηρίων που οδήγησαν στην κρίση αυτή και την τοποθέτησή μου πάνω στο θέμα από ένα γεγονός που έχει ξεσηκώσει θύελλα συζητήσεων, την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωζώνη.

¹³ Βουρνάς Τ. (1997), ό.π.: 113-139, Γεωργίου Χ., «Η επιβολή του Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου», *Ριζοσπάστης*, 08.12.1006: σελ. 12 και Διαμαντής Α., «Από τη χρεοκοπία του 1893 στο Διεθνή Οικονομικό Έλεγχο», *Ελευθεροτυπία*, 02.05.2010: σελ. 4.

¹⁴ Βλ. Χριστακόπουλος Σ., «Η Αργεντινή και η Ελλάδα: χρεοκοπία και απάτη», *Αυγή*, 20.02.2012: σελ. 11.

Στην πραγματικότητα, έχει υποστηριχθεί ότι η χώρα δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις ώστε να ενταχθεί στην οικονομική ζώνη του ευρώ. Έτσι λέγεται ότι οι κοινοβουλευτικές δυνάμεις έσπευσαν λίγο πριν την αυγή του 2000 να παραποιήσουν τα οικονομικά στοιχεία του κράτους και να τα παραδώσουν πλαστά στην Ευρωπαϊκή Ένωση προκειμένου να ενταχθεί η Ελλάδα στην Ο.Ν.Ε. Σε πολλές περιπτώσεις έχει ακόμη υποστηριχθεί ότι η πράξη αυτή έγινε με την ανοχή και ίσως με την συνεργασία της ίδιας της Ε.Ε. η οποία είχε πολλά οφέλη από την ένταξη της χώρας στους νομισματικούς της κόλπους. Παρόλα αυτά η κυβέρνηση Σημίτη (Σοσιαλιστικό Κόμμα) που είχε εκλεχθεί τότε αρνείται πεισματικά αυτή την εκδοχή¹⁵.

Ήδη από την εισχώρησή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση η Ελλάδα άρχισε να παίρνει μεγάλα δάνεια για επενδυτικούς σκοπούς. Το μεγαλύτερο μέρος αυτών των ποσών δεν αξιοποιήθηκε αλλά εξαντλήθηκε από τις καταχρήσεις των πολιτικών προσώπων, όπως αποδεικνύουν τα πολλά σκάνδαλα που έχουν σήμερα πάρει τον δρόμο της δικαιοσύνης. Επιπλέον, η Ελλάδα συνέχισε «κατά παράδοση» να υπογράφει συμφωνίες με δυσμενείς όρους προκειμένου να πάρει τα πολυπόθητα δάνεια. Για παράδειγμα, οι όροι του δανεισμού έφταναν να επιβάλλουν ακραία υψηλά επιτόκια ή να θίγουν τα κυριαρχικά δικαιώματα του ελληνικού κράτους σε περίπτωση που η χώρα αδυνατούσε να τα ξεχρεώσει.

Σύντομα η Ελλάδα χρειάστηκε να πάρει νέα δάνεια προκειμένου να αποπληρώσει τουλάχιστον τους τόκους των παλαιότερων δανείων, που είχαν φθάσει να ισοδυναμούν σε ποσό με το κεφάλαιο του δανεισμού. Βέβαια, τα νέα δάνεια που πάρθηκαν είχαν επίσης υψηλά επιτόκια σαν σύμπτωμα της εκμετάλλευσης που προσπαθούν οι ισχυρές οικονομίες να ασκήσουν στην χώρα που βρίσκεται σε δύσκολη οικονομική κατάσταση, αλλά και σαν δείγμα της κακής οικονομικής πολιτικής που παραδοσιακά χαρακτηρίζει το ελληνικό κράτος και την διακυβέρνησή του. Επιπλέον για να παρέχουν τα δάνεια αυτά οι χώρες της Ευρωζώνης είχαν την απαίτηση να ακολουθήσει η Ελλάδα μια συγκεκριμένη πολιτική με σαφείς μεταρρυθμίσεις, ώστε να εξασφαλιστεί η αποπληρωμή των χρεών της. Η συμφωνία αυτή ονομάστηκε «Μνημόνιο» και αποδείχθηκε πολύ δυσμενής για το βιοτικό

¹⁵ Βλ. Συλλογικό (2004), Ελλάδα: Η ένταξη στον ΟΝΕ και οι προκλήσεις του μέλλοντος, Αθήνα, εκδόσεις Καστανιώτη.

επίπεδο των πολιτών, την εξέλιξη των ακραίων πολιτικών κινημάτων, την μείωση των παραγωγικών δυνάμεων και την μείωση της ποιότητας των δημοσίων υπηρεσιών.

Στο εσωτερικό η χώρα αντιμετωπίζει ένα πρόβλημα που χαρακτηρίζει αυτή την περίοδο τα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη και την Αμερική. Πρόκειται για μια κρίση ρευστότητας, καθώς οι τράπεζες προσέφεραν τις τελευταίες δεκαετίες απλόχερα δάνεια σε ιδιώτες για λόγους επενδυτικούς ή καταναλωτικούς. Στην περίπτωση των επενδυτικών δανείων οι τράπεζες δεν είχαν ξεκάθαρους όρους ώστε να ελέγχεται το κατά πόσο τα χρήματα όντως επενδύθηκαν και αν η επένδυση μπορεί να είναι κερδοφόρα. Στην δεύτερη περίπτωση των καταναλωτικών δανείων τα πράγματα είναι πιο πολύπλοκα, αφού η τράπεζα δεν αξιολογούσε καν ορθολογιστικά κατά πόσο είναι σε θέση ο ιδιώτης να εξοφλήσει το δάνειο με τα υψηλά του επιτόκια με βάση τις απολαβές του. Δημιουργήθηκαν μάλιστα δάνεια καταναλωτικά, διακοποδάνεια, δάνεια φοιτητικά και πολλά άλλα, που όμως στην πλειοψηφία τους δεν αποπληρώθηκαν ποτέ αφού οι ιδιώτες τελικά είχαν απλά υποκύψει στις δελεαστικές διαφημιστικές καμπάνιες των τραπεζών και είχαν παραγκωνίσει την υπολογιστική τους λογική. Σύντομα οι τράπεζες βρέθηκαν να αντιμετωπίζουν έλλειψη νομισματική, δηλαδή έλλειψη ρευστού χρηματικού αποθέματος. Καθώς τα νοικοκυριά είναι ήδη υπερβολικά χρεωμένα, ενώ αδυνατούν να πάρουν νέα δάνεια οι καταβολές τους προς το Δημόσιο έγιναν κι αυτές με την σειρά τους πιο ασυνεπείς. Το ελληνικό Δημόσιο προσπάθησε με την σειρά του να στηρίξει το τραπεζικό σύστημα προκειμένου να αυξηθεί η ρευστότητα και η κίνηση στην αγορά παίρνοντας εξωτερικά δάνεια και δίνοντας ένα σημαντικό μέρος τους στο τραπεζικό σύστημα¹⁶.

Η οικονομική κρίση έχει επιβάλλει περικοπές μισθών, απολύσεις εργαζομένων, συγχωνεύσεις υπηρεσιών και φορέων, μείωση των συντάξεων και ιδιωτικοποίηση κρατικών επιχειρήσεων. Τα μέτρα αυτά έχουν παρθεί αφενός επειδή τα απαιτούσαν οι χώρες της Ευρωζώνης για να δώσουν νέα δάνεια, αφετέρου επειδή η χώρα προσπαθεί να εξασφαλίσει χρήματα από την μείωση των εξόδων της. Όλα αυτά έχουν δημιουργήσει τεράστια προβλήματα και σαφώς δεν οδηγούν στην τακτοποίηση των

¹⁶ Βλ. Στεργίου Α., «Πως ξεκίνησε η Οικονομική Κρίση του 2008», *Καθημερινή*: 26.10.2008: σελ. 17-8.

χρεών παρά θέτουν σε κίνδυνο την ατομική επιβίωση, την εθνική ανάπτυξη και την ίδια την δημοκρατία¹⁷.

¹⁷ Μακαρέζος, Ν. (2006), *Η Οικονομία της Ελλάδος*, Αθήνα: σελ. 37-244 και Ηλιαδάκης Α., «Το δημόσιο χρέος στο ελληνικό κράτος από το 1824», *ΠΑΤΡΙΣ*, 03.11.2009: σελ.6.

Κεφάλαιο 2^ο: Προεκτάσεις της κρίσης

Η σύγχρονη οικονομική κρίση παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον κυρίως εξαιτίας του γεγονότος ότι εμφανίζει πολλές και διαφορετικές μεταξύ τους προεκτάσεις σε κάθε τομέα της καθημερινής ζωής. Πέρα από τις φανερές της επιπτώσεις στην οικονομία, η κρίση έχει οδηγήσει σε έκρηξη των δεικτών ανεργίας και στην εργασιακή ανασφάλεια. Έτσι, εκτός από την μείωση της αγοραστικής δυνατότητας και τις δυσκολίες στην εξασφάλιση των απαραίτητων αγαθών για την ικανοποίηση των βιοποριστικών αναγκών, έχουν προσβληθεί σημαντικά και τα εργασιακά δικαιώματα. Για παράδειγμα με πρόσχημα την κρίση καταργήθηκε ο θεσμός της δωρης εργασίας χωρίς το χρηματικό αντίκρισμα των υπερωριών, ενώ ο εργαζόμενος προστατεύεται όλο και λιγότερο από τον νόμο. Καθώς οι ατομικές εργασιακές συμβάσεις και οι συμβάσεις αορίστου χρόνου γίνονται και πιο πολύ «της μόδας», ο εργαζόμενος χάνει δικαιώματα όπως την αποζημίωση σε περίπτωση απόλυσης, την καταβολή δώρου Πάσχα και Χριστουγέννων, την πλήρη κοινωνική ασφάλιση. Επιπλέον, οι περικοπές των μισθών και η αύξηση της φορολόγησης είναι πια τόσο υψηλά ώστε κινδυνεύει άμεσα η διαβίωση του μικρομεσαίου πολίτη και εργαζομένου. Κατά συνέπεια η οικονομική κρίση θίγει σημαντικά δικαιώματα που σχετίζονται με την ισότητα, την εργασία και την διαβίωση.

Παρόλο που στις εκλογές του Ιουνίου του 2012 το εκλογικό σώμα ψήφισε ρητά ενάντια στο Μνημόνιο και στην πολιτική της ύφεσης¹⁸ η κοινή γνώμη παρακάμφθηκε. Μάλιστα μερικά από τα πολιτικά κόμματα που έδιναν προεκλογικές εγγυήσεις ότι θα αντιταχθούν με κάθε μέσο στην μνημονιακή πολιτική, άλλαξαν την δράση τους αμέσως μετά την εκλογή τους και την κατάληψη των βουλευτικών εδρών. Παρόλα αυτά ο θεσμός της βουλευτικής ασυλίας, της βουλευτικής αμνηστίας και της

¹⁸ Στην πραγματικότητα εκλέχθηκε ως κυβερνών ένα «μνημονιακό» κόμμα, εκείνο της Νέας Δημοκρατίας συγκεντρώνοντας το ποσοστό του 29.66%. Παρόλα αυτά το άθροισμα των ποσοστών των κομμάτων που κατέλαβαν βουλευτικές έδρες και προεκλογικά δήλωναν ενάντια του Μνημονίου και των μέτρων του φθάνει στο 52.07%. Επιπλέον το Σοσιαλιστικό Κόμμα που υπέγραψε πρώτο τις συμφωνίες του Μνημονίου έπεσε από το παλαιότερο 54% στο 12.2%.

βουλευτικής ανευθυνότητας έχει εξασφαλίσει την ατιμωρησία εκείνων που εκλέχθηκαν με προεκλογικά ψεύδη και εξαπατήσεις, ενώ προχωρούν σε συμφωνίες και μέτρα ενάντια στην κοινή θέληση. Στο σημείο αυτό το επιχείρημα της κρίσης ισότητας απέναντι στον νόμο και στις αποφάσεις γίνεται όλο και πιο ισχυρό¹⁹.

Πράγματι, παρατηρείται ότι η κομματική ταυτότητα και η οικονομία συνδέονται στενά και μάλιστα όχι για το κοινό όφελος. Σήμερα τα κόμματα αντλούν τεράστια ποσά από το δημόσιο ταμείο για να χρηματοδοτήσουν τις προεκλογικές τους εκστρατείες αν και οι βουλευτές και τα ταμεία των παρατάξεων πληρώνονται αδρά με την εκλογή τους. Η χρηματική κατάχρηση των πολιτικών δεν περιορίζεται όμως στην μεγάλη αμοιβή τους. Πολύ συχνά εμφανίζονται να έχουν κατασπαταλήσει το δημόσιο χρήμα κλείνοντας αγοραστικές συμφωνίες εντελώς ασύμφορες για το κράτος, αφού εισπράξουν κάποια δωροδοκία. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του υπέρογκου και ελαττωματικού στρατιωτικού εξοπλισμού που αγόρασε πριν από μερικά χρόνια η Ελλάδα από την Γερμανία με πιο τραγελαφικό το παράδειγμα των υποβρυχίων που έγερναν. Το γεγονός ακολούθησε το σκάνδαλο της Siemens όπου αρχηγοί μεγάλων πολιτικών κομμάτων φέρονταν να έχουν «προσυμφωνήσει» τις συμβάσεις που θα έπρεπε να γίνονται με διαφάνεια κατά τους μειοδοτικούς διαγωνισμούς έπειτα από μεγάλη δωροδοκία και υποσχέσεις πολιτικής προώθησης²⁰. Παρά τα σκάνδαλα ελάχιστοι πολιτικοί έχουν παραπεμφθεί σε δίκη. Στην πλειοψηφία τους μάλιστα οι κομματικές προσωπικότητες αθώνονται, όταν ολοκληρώνεται η δικαστική διαδικασία μετά από χρόνια και αφότου η κοινή γνώμη έχει καταλαγιάσει. Επιπλέον, το γεγονός ότι οι μεγάλες κεφαλές της οικονομίας στηρίζουν συγκεκριμένα πολιτικά πρόσωπα προκειμένου να προωθήσουν τα δικά τους συμφέροντα στην Ελλάδα είναι πια ολοφάνερο. Αξίζει να θυμηθεί κανείς την παραδοχή του Στρος Καν, του πρώην επικεφαλής του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου σύμφωνα με την οποία «ο Γιώργος Παπανδρέου γνώριζε πολύ καλά ότι δεν υπήρχαν τα απαραίτητα χρήματα κι ότι η Ελλάδα θα αναγκαζόταν να βρεθεί στην κηδεμονία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου αμέσως μετά τις εκλογές. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και η Τρόικα το

¹⁹ Βλ. Θεοδωρόπουλος Χ. (2012), Ο κοινωνικός αντίκτυπος της κρίσης: Εργασία, φτώχεια, ανεργία, εγκληματικότητα, υγεία και ευκαιρίες αλλαγής, Λεμεσός, Πανεπιστήμιο Κύπρου.

²⁰ Βλ. Καπελάρης Ι., «Υπόθεση Siemens: «Εκλείσει» οριστικά χωρίς παραπομπές υπουργών», Το Βήμα, 25.08.2011: σελ. 23.

γνώριζε ήδη, αλλά ο Παπανδρέου είπε ψέματα για να αναδειχθεί στις εκλογές»²¹. Ο ίδιος μάλιστα είχε δηλώσει ότι 14 μήνες πριν τις εκλογές ο Παπανδρέου του είχε προτείνει την μετεκλογική προσχώρηση της Ελλάδας στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο με αντάλλαγμα την διακριτική στήριξη της Ευρωζώνης. Είναι ακόμη επιμορφωτικό να θυμηθεί κανείς την παρέμβαση της Άγκελα Μέρκελ, καγκελαρίου της Γερμανίας και μέλους της Τρόικα και του Βόλφγκανγκ Σόμπλε, του Γερμανού Υπουργού, όταν πριν τις εκλογές του Ιουνίου του 2012 υπεδείκνυαν στον ελληνικό λαό να ψηφίσει «μνημονιακά» λέγοντας «Ψηφίστε συνετά! Ψηφίστε το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας ή το Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κόμμα»²².

Δυστυχώς οι επιπτώσεις της κρίσης δεν σταματούν στην οικονομική διαφθορά του κομματισμού. Η αταξία έχει πια περάσει σε πολιτικό επίπεδο, πράγμα που φαίνεται καθαρά από την σημαντική αύξηση της αστυνομικής βίας και της καταστολής²³, αλλά και από την είσοδο του νεοναζιστικού εθνικοσοσιαλιστικού κόμματος στην Βουλή με ποσοστό που ξεπέρασε για πρώτη φορά εκείνο του κομμουνιστικού κόμματος. Η είσοδος της άκρας δεξιάς στο Κοινοβούλιο φανέρωσε τις κοινωνικές της προεκτάσεις από την επόμενη ημέρα των εκλογών. Έτσι, ακροδεξιές ομάδες εμπλέκονται σε καθημερινά επεισόδια απρόκλητης βίας ενάντια σε ανθρώπους διαφορετικής εθνικότητας και διαφορετικής ιδεολογίας. Το γεγονός δεν έχει πάρει εκτάσεις μόνο στην Ελλάδα. Οι δυνάμεις των φασιστικών κινημάτων ισχυροποιούνται σε ολόκληρη την Ευρώπη υπενθυμίζοντάς μας τις δυσμενείς οικονομικές συνθήκες κάτω από τις οποίες γεννήθηκε και εξελίχθηκε κάποτε ο Χιτλερισμός. Ήδη από το πρώτο τρίμηνο μετά τις εκλογές το Εθνικό Συμβούλιο Δεοντολογίας ζήτησε την άρση της βουλευτικής ασυλίας τριών βουλευτών του εθνικοσοσιαλιστικού κόμματος αφού

²¹ Βλ. Σώκου Κ., «Βόμβα» Στρος-Καν για Ελλάδα», *Η Καθημερινή*, 20.02.2011: σελ. 3.

²² Βλ. Νίκας Σ., «Σόμπλε: υποδείξεις για τις ελληνικές ψήφους», *Η Καθημερινή*, 05.05.2012: σελ. 10.

²³ Μάλιστα με δύο επιστολές, τον Ιούλιο και τον Σεπτέμβριο του 2012 η Διεθνής Αμνηστία συλλέγει υπογραφές και ζητά να εξεταστούν οι συνθήκες της αστυνομικής βίας στην Ελλάδα, ενώ καλεί την κυβέρνηση να πάρει μέτρα για να περιορίσει την κατάχρηση εξουσίας από τα σώματα καταστολής.

εκκρεμούν εις βάρος τους δικαστικές υποθέσεις που σχετίζονται με απόπειρες ανθρωποκτονίας, ξυλοδαρμό αλλοδαπών και «αντιφρονούντων» και σεξισμό²⁴.

Μπροστά σε αυτή την μεγάλη πολιτική αναταραχή έχει γεννηθεί και ένα νέο είδος κρίσης, της ανθρωπιστικής. Οι Γιατροί του Κόσμου, που 4 χρόνια μετά την αρχή της κρίσης έχουν στείλει κλιμάκια βοήθειας στην ελληνική πρωτεύουσα, ακριβώς όπως στέλνουν βοήθεια σε τριτοκοσμικές χώρες όπως η Ουγκάντα και το Πακιστάν, μιλούν για καταστάσεις που θυμίζουν Μεσαίωνα. Ένα σημαντικό ποσοστό των συνταξιούχων αδυνατεί να εξασφαλίσει τα φάρμακά του, ένα άλλο αξιόλογο ποσοστό εργαζομένων δεν έχει επαρκή ιατρική ασφάλιση, ενώ οι ιατρικές και οι φαρμακευτικές υπηρεσίες ζητούν να πληρωθούν τοις μετρητοίς αφού το Δημόσιο τους οφείλει τεράστια ποσά²⁵. Από την άλλη μεριά η κοινωνία μπροστά στην φτώχεια και την καταπίεση ξεσπά στους αποκλεισμένους, σε μειονοτικές ομάδες δηλαδή που αντιμετωπίζουν επίσης τα ίδια προβλήματα, όπως οι μετανάστες και τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Η αστική βία έχει αυξηθεί, λοιπόν, ραγδαία.

Σε περίπτωση μάλιστα που επιχειρήσουμε να συνδέσουμε την ανθρωπιστική κρίση με την Παιδεία θα διαπιστώσουμε γρήγορα την φοβερή αναστάτωση που επικρατεί και σε αυτόν τον τομέα. Με την υπογραφή του Μνημονίου χιλιάδες σχολικές μονάδες συγχωνεύθηκαν, τα σχολικά τμήματα φιλοξενούν πια 35-40 μαθητές και ελάχιστα κενά εκπαιδευτικών θέσεων έχουν καλυφθεί. Σαν ένα ακραίο αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης αξίζει να αναφερθεί η έλλειψη σχολικών βιβλίων κατά την ακαδημαϊκή χρονιά 2011-2012, που ανάγκασε τους μαθητές να «δουλέψουν» με φωτοτυπίες, παρόλο που ο απλός πολίτης είχε φορολογηθεί και είχε πληρώσει για την ανατύπωση των βιβλίων²⁶.

Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση έχει ήδη ανακοινωθεί ότι το διδακτικό προσωπικό πρόκειται να μειωθεί κι άλλο. Παράλληλα από το 2013 οι φοιτητές θα καλούνται να

²⁴ Βλ. Νίκου Α., «Άρση ασυλίας για τρεις βουλευτές της Χρυσής Αυγής εισηγήθηκε η Επιτροπή Δεοντολογίας», *Καθημερινή*, 04.10.2012: σελ. 4 και Μπόκας Χ., «Υπέρ της άρσης ασυλίας Κασιδιάρη, Γερμενή, Ηλιόπουλου η επιτροπή Δεοντολογίας της Βουλής», *Πρώτο Θέμα*, 04.10.2012.

²⁵ Πρβλ. Γιατροί του Κόσμου, «Ανθρωπιστική κρίση στην Ελλάδα», <http://indmgreece.gr/>.

²⁶ Καζάκης, Δ. (2011), *Η Ελληνική Πομπηία. Το χρονικό μιας προαναγγελθείσας χρεοκοπίας*, Αθήνα, Το Ποντίκι: σελ. 91-3.

αγοράζουν οι ίδιοι τα συγγράμματά τους και να καταβάλουν ένα μικρό ενοίκιο στις φοιτητικές εστίες, αν και εφόσον μένουν σε κάποιο δωμάτιο²⁷.

Στον τομέα της Ανάπτυξης τα πράγματα παρουσιάζονται ακόμη πιο απαισιόδοξα. Οι πιο κερδοφόρες δημόσιες επιχειρήσεις έχουν ιδιωτικοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό (για παράδειγμα μόνο τα 2% του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος αποτελεί κρατικές μετοχές). Συγκεκριμένα, ένα μεγάλο μέρος των ΔΕΚΟ αποκρατικοποιήθηκε, το λιμάνι του Πειραιά παραχωρήθηκε σε σημαντικό ποσοστό σε ξένους επενδυτές, ενώ αναμένεται να ολοκληρωθεί η πώληση της Ελληνικής Πετρελαϊκής Εταιρείας και της Γαλακτοκομικής Εταιρείας «Δωδώνη». Η βιομηχανία της Ελλάδας και οι πλουτοπαραγωγικές τις πηγές περνούν πια συστηματικά σε ξένη ιδιοκτησία. Συνεπώς προκύπτει το ερώτημα πως η Ελλάδα θα κατορθώσει να ανταπεξέλθει στα χρέη της και να βελτιώσει τους ρυθμούς της ανάπτυξης της όταν όλες οι παραγωγικές προοπτικές της παραχωρούνται πια σε ιδιωτικά χέρια²⁸.

Κλείνω το κεφάλαιο αυτό με ένα ουσιαδές συμπέρασμα, την παρατήρηση ότι ο πλούτος και η βιομηχανική δύναμη συσσωρεύεται σε συγκεκριμένα χέρια, ότι η κοινοκτημοσύνη και η ενότητα του κράτους ξεθωριάζει πλέον σε περιεχόμενο, ότι η δημοκρατία με όλες τις δυνατές έννοιες και τις ερμηνείες της βρίσκεται σε αμφισβήτηση.

²⁷ Βλ. Μανώλη Γ., «Τέλος τα δωρεάν συγγράμματα στους φοιτητές», *Ελεύθερος Τύπος*, 02.09.2012: σελ. 36.

²⁸ Βλ. Χεκμιόγλου Α., «Επισπεύδονται αποκρατικοποιήσεις και επενδύσεις», *Το Βήμα*, 02.08.2012: σελ. 19, Παναγιώτου Π., «Σαρωτικές αποκρατικοποιήσεις και άνοιγμα της οικονομίας προανήγγειλε ο Γ. Στουρνάρας», *Έθνος*, 07.07.2012: σελ. 7 και Χαροντάκης Δ., «Καβγάς μνηστήρων για τη Δωδώνη», *Το Βήμα*, 26.08.2012: σελ. 37.

Κεφάλαιο 3^ο: Παράγοντες που συμβάλλουν στην εξάλειψη της κρίσης

Με βάση όσα αναφέρθηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια είναι κανείς σε θέση να συμπεράνει ότι η οικονομική κατάσταση της Ελλάδας είναι σε εξαιρετικά δύσκολη θέση. Μπορεί ακόμη κανείς να υποθέσει ότι τα μέτρα που έχουν παρθεί περισσότερο βλάπτουν παρά βοηθούν την ελληνική κοινωνία να ξεπεράσει τις δύσκολες συνθήκες. Παρόλα αυτά υπάρχουν παράγοντες που θα μπορούσαν να βοηθήσουν στην σταδιακή εξάλειψη της κρίσης, αλλά και στην αλλαγή της οικονομικής πολιτικής και την μείωση των αρνητικών επιπτώσεων της κρίσης, όπως περιγράφηκαν στο κεφάλαιο με τις προεκτάσεις.

Κατ' αρχάς η διασφάλιση της δημοκρατικότητας των οποιονδήποτε πολιτικών μέτρων και της κάθε κοινωνικής δραστηριότητα χρειάζεται να πραγματοποιηθεί με κάθε έννομο τρόπο. Αν η Πολιτεία δεν αποτρέψει και δεν καταδικάσει τα κρούσματα βίας, ρατσισμού και παρανομίας δεν θα μπορέσει να περιορίσει την μάζα των ανθρώπων που, εξαιτίας της πίεσης και της φτώχειας, σιγοβράζει και είναι πιθανό να ξεσπάσει ανεξέλεγκτα.

Για να επιτευχθεί όμως ο εκδημοκρατισμός της κοινωνίας είναι απαραίτητο να υπάρξει ισότητα στην εργασία και τον νόμο και να εφαρμοστεί από τα όργανα της Πολιτείας και της Δικαιοσύνης²⁹.

Η κρίση στην καθαρά οικονομική της έκταση θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί με την αύξηση της φορολόγησης των υψηλών εισοδημάτων και την αντίστοιχη μείωση της φορολόγησης των κατωτέρων οικονομικών στρωμάτων. Η κίνηση αυτή θα μπορούσε από την μια να μειώσει τα ταξικά χάσματα και να βελτιώσει τις κοινωνικές σχέσεις και να τονώσει από την άλλη την αγοραστική δύναμη των χαμηλόμισθων. Η προοπτική αυτή είναι πιθανό πως θα αύξανε κάπως τους δείκτες ικανοποίησης των πολιτών και θα τους έδινε ένα κίνητρο ώστε να είναι πιο συνεργάσιμοι με την Πολιτεία.

²⁹ Λαμπρινίδης Μ., «Εκδημοκρατισμός τώρα!», *Τα Νέα*, 28.04.2012: σελ. 31

Θα ήταν ακόμη χρήσιμο να εξορθολογιστούν οι μισθοί των δημόσιων λειτουργών, όπως είναι οι βουλευτές και οι δικαστές. Με τις περικοπές των ήδη υψηλών μισθών τους θα μπορούσαν να εξασφαλιστούν σημαντικά ποσά για την αποπληρωμή των εξωτερικών χρεών. Ακόμη, είναι ανάγκη να υπάρξει μια οργανωμένη εκστρατεία λογιστικού ελέγχου και πάταξης της φοροδιαφυγής ξεκινώντας από εκείνους που έχουν ζημιώσει περισσότερο το κρατικό ταμείο. Η δήμευση των περιουσιών που έχουν προκύψει από την κατάχρηση δημόσιου χρήματος θα έφερνε επίσης χρήματα στο κρατικό ταμείο κι έτσι το κράτος θα χρειαζόταν να απαιτήσει λιγότερες μειώσεις από τα κοινωνικά στρώματα που ήδη έχουν πρόβλημα βιωσιμότητας.

Η μείωση της φορολόγησης σε καταναλωτικά αγαθά σε λογικά πλαίσια θα μπορούσε να τονώσει την κίνηση στην αγορά και το εμπόριο, ιδιαίτερα αν αξιοποιηθεί η αποκέντρωση στην οποία οδήγησε η κρίση. Αν μάλιστα το κράτος ενισχύσει με μεταρρυθμίσεις την πρωτοβουλία στον αγροτικό τομέα, η Ελλάδα θα μπορέσει να αποτελέσει μια ισχυρή παραγωγική δύναμη, αλλά και να μειώσει τις εισαγωγές προϊόντων. Αυτό θα βοηθούσε την «εσωτερική ανακύκλωση χρήματος» με τον πολίτη να ζει παράγοντας αγαθά και να καταναλώνει κυρίως εγχώρια αγαθά³⁰.

Η ενίσχυση της Παιδείας και η ίδρυση σημαντικών ερευνητικών κέντρων θα μπορούσε τόσο να απορροφήσει τους πτυχιούχους που αποτελούν προϊόν εξαγωγής στην Ελλάδα, όσο και να τονώσει τον ανταγωνισμό και την καινοτομία της εγχώριας βιομηχανίας.

Τέλος, η κρατικοποίηση των τραπεζών και η ενίσχυση των κρατικών επιχειρήσεων θα μπορούσε να βοηθήσει την εκάστοτε κυβέρνηση να διαχειριστεί καλύτερα την οικονομική κρίση και να διαπραγματευθεί με καλύτερους όρους με τους ξένους εταίρους.

³⁰ Αγαπητός Γ., «Η μείωση των φορολογικών συντελεστών είναι το μόνο σωσίβιο στην κρίση», *Νέα Οικονομία*, 09.05.2012: σελ. 11.

Μέρος Β

Κεφάλαιο 1^ο: Προλεγόμενα στην Τοπική Αυτοδιοίκηση

1.1 Η τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα

Παρόλο που οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης θεωρούνται ως προϊόν των μεταρρυθμίσεων της περιόδου της Μεταπολίτευσης, οι κατά τόπους διοικητικές μονάδες υπήρχαν ήδη εδώ και αρκετούς αιώνες στην ελληνική γη υπό διαφορετικές μορφές και με διαφορετικούς ρόλους. Χαρακτηριστικά, κατά την περίοδο της Οθωμανικής αυτοκρατορίας εμφανίζονται οι πρώτες κοινοτικές διοικητικές μονάδες. Οι διοικητές των μονάδων αυτών κατείχαν εξουσία ζωής και θανάτου, ενώ αναλάμβαναν τον καθορισμό του ύψους των φόρων και την είσπραξή τους από τους γύρω κατοίκους. Παρόλο που η εξουσία των κοινοτικών διοικητικών μονάδων ήταν μεγάλη, οι ίδιες δεν ήταν παντελώς ανεξάρτητες αλλά λογοδοτούσαν στην ανώτατη αρχή, τον Σουλτάνο, και υπάγονταν στην κυριαρχία του³¹.

Όταν, λοιπόν, με την αποκατάσταση της δημοκρατίας θεσπίστηκε η σύσταση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αναπαράχθηκε σε μεγάλο βαθμό το πρότυπο της κατά τόπους κατανομής της εξουσίας της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, όμως τα καθήκοντα των Οργανισμών διευρύνθηκαν και ο ρόλος τους προσανατολίστηκε περισσότερο στην εξυπηρέτηση του κοινωνικού συνόλου και την επίτευξη

³¹ Βλ. Σαβοριανάκης Π., «Τοπική Αυτοδιοίκηση στο ελληνικό κράτος και τις ελληνορθόδοξες κοινότητες της Οθωμανικής αυτοκρατορίας του 19^{ου} αιώνα: δυο παράλληλες πραγματικότητες», *Ιστορική προσέγγιση της οργάνωσης των ελληνικών κοινοτήτων*, 2010, Αθήνα, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Αθηνών: σελ. 2-6.

ανθρωπιστικών στόχων, παρά στην εξασφάλιση της κυριαρχικής δύναμης προς τις τοπικές κοινωνίες³².

Ήδη από την ίδρυσή τους οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, αφού υπάγονται στο κράτος παρόλο που έχουν διοικητική αυτοτέλεια. Η μέριμνά και οι δράσεις τους αφορούν συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές, οι οποίες βρίσκονται στην ευθύνη τους, κατά συνέπεια και συγκεκριμένους πληθυσμούς. Ο στενός διάλογος ανάμεσα στον εκάστοτε Οργανισμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης και την τοπική κοινωνία έχει ως αποτέλεσμα την καλύτερη κατανόηση των τοπικών συνθηκών και την ερμηνεία της ιδιαίτερης κουλτούρας της, των αντιλήψεων και των στάσεων της. Έτσι, η πολιτική που αναπτύσσεται από την Τοπική Αυτοδιοίκηση και περιορίζεται στα στενά όρια της περιοχής της ευθύνης της βρίσκεται σε συνάφεια με τις ανάγκες και τις δυνατότητές της τελευταίας, ώστε είναι δυνατόν να επιτευχθούν πολύ υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης.

Γενικότερα η Τοπική Αυτοδιοίκηση ασκείται σε δύο επίπεδα: δημοτικά και περιφερειακά. Ο Δήμος αποτελεί τον πρώτο βαθμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και μπορεί να συνίσταται από μια πόλη ή από την συνένωση μικρότερων κοινοτήτων. Τόσο οι θέσεις των δημάρχων και των αντιδημάρχων, όσο κι εκείνες των δημοτικών συμβούλων καταλαμβάνονται από αιρετά πρόσωπα με περιορισμένη θητεία διάρκειας τεσσάρων ετών. Παράλληλα, οι Δήμοι έχουν την δυνατότητα να ιδρύουν δημοτικές κοινωφελείς επιχειρήσεις και να οργανώνουν προγράμματα επιμόρφωσης πολιτών, εθελοντισμού ή πολιτισμού. Από την άλλη πλευρά, η Περιφέρεια αποτελεί την δευτεροβάθμια μορφή άσκησης Τοπικής Αυτοδιοίκησης και έχει την ευθύνη μιας ευρύτερης εδαφικής περιοχής. Τα ανώτατα μέλη της επιλέγονται επίσης μέσω της εκλογικής διαδικασίας κι έχουν περιορισμένη θητεία. Επιπλέον, η κάθε Περιφέρεια έχει διοικητική ανεξαρτησία και συντάσσει ανεξάρτητο προϋπολογισμό.

Έπειτα από το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα «Καλλικράτης»³³, που δημοσιεύθηκε το 2010 με τον υπότιτλο «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης», τα καθήκοντα και τα πεδία ευθύνης των Οργανισμών

³² Βλ. Τριανταφυλλοπούλου Α., *Οι επιχειρήσεις των οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Νομικό πλαίσιο, οργάνωση, λειτουργία, εμπειρικά στοιχεία*, 2004, Αθήνα, Εκδόσεις Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης: σελ. 55-59.

³³ Βλ. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Καλλικράτης, www.kallikratis.ypes.gr.

Τοπικής Αυτοδιοίκησης διευρύνθηκαν αρκετά, ώστε το έργο τους να βρεθεί αντιμέτωπο με πολλά εμπόδια και με ελλιπή χρηματοδότηση.

Επιπρόσθετα, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης καταπιάνονται με δράσεις που αφορούν το περιβάλλον, την παιδεία, την υγεία, την κοινωνική ένταξη, την πρόνοια, την απασχόληση και την επιχειρηματικότητα. Παρόλα αυτά, κάθε Οργανισμός μπορεί να εξειδικεύσει τις δράσεις του ώστε να εξυπηρετούνται η ανάγκες της δεδομένης κοινότητας ιδρύοντας ιδιαίτερους συλλόγους και φορείς δημοσίου δικαίου, αλλά και οργανώνοντας πρωτότυπα προγράμματα δράσης. Μάλιστα, οι Οργανισμοί έχουν το δικαίωμα να ιδρύουν περισσότερους από έναν φορείς ή συλλόγους ίδιου ή παρόμοιου σκοπού, προκειμένου να εξειδικεύσουν τις προσπάθειές τους και να καλύψουν μεγαλύτερο πληθυσμιακό εύρος³⁴.

Γενικότερα, λόγω της δημοκρατικής και της κοινωνικής της δράσης η Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει θεωρηθεί ως ο κατεξοχήν δημόσιος φορέας προώθησης της ισότητας και της αλληλεγγύης. Από πλευράς χρηματοδότησης, οι Οργανισμοί ενισχύονται οικονομικά από τον ευρύτερο κρατικό μηχανισμό, από την αξιοποίηση ευρωπαϊκών πόρων που διατίθενται για συγκεκριμένες δράσεις και -σπανιότερα- από ιδιωτικές δωρεές.

Σε πολλές περιπτώσεις οι Οργανισμοί είναι δυνατόν να παραχωρούν κάποιες από τις αρμοδιότητές τους σε ιδιώτες και νομικά πρόσωπα, είτε με την αμοιβαία συμμετοχή της στις διάφορες δράσεις είτε μέσω της ίδρυσης άλλων φορέων στους οποίους ανατίθεται η περάτωση ενός σκοπού. Η ανάθεση πραγματοποιείται μέσω «συμβάσεων ανάθεσης έργου» και γίνονται με δημοκρατικό τρόπο μόνο αφότου δημοσιευθεί κάποια πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος και επιλεγεί ο κατάλληλος φορέας ή ιδιώτης είτε με βάση τα προσόντα του είτε με βάση την μειοδοτική του προσφορά. Τέτοιες αναθέσεις έχουν περιορισμένο εύρος, προκαθορισμένα καθήκοντα, σαφείς υποχρεώσεις και σύντομη διάρκεια³⁵.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι παρά την διοικητική τους αυτοτέλεια και το δικαίωμα τους να καταμερίζουν οι ίδιοι τους οικονομικούς τους πόρους βάσει των τρέχουσων αναγκών, οι Οργανισμοί είναι υποχρεωμένοι να τηρούν την ισχύουσα κρατική

³⁴ Βλ. Τριανταφυλλοπούλου, 2004, *ό.π.*: σελ. 39.

³⁵ Βλ. Τριανταφυλλοπούλου, 2004, *ό.π.*: σελ. 43-45.

νομοθεσία και να λαμβάνουν υπόψη τις υποδείξεις της ανώτατης διοίκησης σε θέματα υπερτοπικά³⁶.

1.2 Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Κύπρο

Η Κύπρος υποδιαιρείται σε έξι επαρχίες (μία επαρχία και ένα τμήμα από δύο άλλες βρίσκονται στο κατεχόμενο βόρειο τμήμα του νησιού)³⁷.

Πηγή: <http://www.hellinon.net/cyprus.htm>

Σε κάθε επαρχία ηγείται ο Έπαρχος ο οποίος είναι ανώτερος δημόσιος λειτουργός και όχι αιρετό όργανο. Διορίζεται από την Κυβέρνηση ως τοπικός αντιπρόσωπός της και υπάγεται στο Υπουργείο Εσωτερικών.

³⁶ Βλ. Τριανταφυλλοπούλου, 2004, *ό.π.*: σελ. 12.

³⁷ Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης Ε.Κ.Δ.Δ.Α. (2009), *Μελέτη Αναδιάρθρωσης Της Τοπικής Αυτοδιοίκησης της Κυπριακής Δημοκρατίας*, 29/5/2009, σελ. 29.

Η τοπική αυτοδιοίκηση της Κύπρου οργανώνεται σήμερα στους Δήμους και τις Κοινότητες. Ο Περί Δήμων Νόμος 111/85 ορίζει τη σύσταση και τις αρμοδιότητες των Δήμων³⁸. Υπεύθυνος για τη διοίκηση του Δήμου είναι ο Δήμαρχος, ο οποίος έχει εκτελεστικές και διοικητικές αρμοδιότητες, ενώ το Δημοτικό Συμβούλιο ασκεί όλες τις εξουσίες που ανήκουν στην αρμοδιότητα των δήμων³⁹. Αυτά τα δύο όργανα του Δήμου εκλέγονται από τους κατοίκους των Δήμων με μυστική και καθολική ψηφοφορία για πενταετή θητεία.

Ο Δήμαρχος είναι η εκτελεστική αρχή του Δήμου και εκπροσωπεί το Δήμο σε όλες τις επίσημες σχέσεις, ενώ ταυτόχρονα εκτελεί τις αποφάσεις του συμβουλίου και προεδρεύει σε αυτό.

Η θητεία του Δημοτικού Συμβουλίου είναι πενταετής και αρχίζει την πρώτη ημέρα του Ιανουαρίου που ακολουθεί την εκλογή του Συμβουλίου. Το Συμβούλιο, με την έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου, μπορεί να εκδίδει, να τροποποιεί, να ανακαλεί δημοτικούς κανονισμούς για σκοπούς που έχουν σχέση με την εκτέλεση των καθηκόντων και εξουσιών του. Επίσης, μέσα στα δημοτικά όρια, το Συμβούλιο, με τη συναίνεση του Αρχηγού της Αστυνομίας, μπορεί να ρυθμίζει και να ελέγχει την τροχαία κίνηση σε οποιονδήποτε δρόμο με κανονισμούς που εκδίδονται με την έγκριση του Υπουργού Εσωτερικών.

Στην αρμοδιότητα των δήμων, ανήκει η διοίκηση όλων των τοπικών υποθέσεων και όλες οι εξουσίες οι οποίες σύμφωνα με τον νόμο πρέπει να ασκούνται από το Συμβούλιο και τον Δήμαρχο.

Οι σημαντικότερες αρμοδιότητές τους είναι οι εξής⁴⁰:

- Χορηγούν ή εκδίδουν τις προβλεπόμενες άδειες από το νόμο.
- Μεριμνούν για τις κοινωνικές, υγειονομικές και ιατρικές υπηρεσίες.

³⁸ Ν. 111/85, «Ο περί Δήμων Νόμος του 1985», Επίσημη Εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας, Παράρτημα πρώτο, Αρ. 2082, 18/10/1985.

³⁹ Ν. 111/85, «Ο περί Δήμων Νόμος του 1985», Επίσημη Εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας, Παράρτημα πρώτο Αρ.11, παρ.1, Μέρος IV.

⁴⁰ Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης Ε.Κ.Δ.Δ.Α. (2009), *Μελέτη Αναδιάρθρωσης Της Τοπικής Αυτοδιοίκησης της Κυπριακής Δημοκρατίας*, 29/5/2009, σελ. 36.

- Ελέγχουν τη δημόσια υγεία και λαμβάνουν μέτρα για αυτήν.
- Μεριμνούν για την ονομασία των οδών και την αρίθμηση των υποστατικών.
- Κατασκευάζουν και συντηρούν τα συστήματα υδατοπρομήθειας και αποχετεύσεων.
- Προνοούν για την κατασκευή, καθαριότητα και φωτισμό των οδών και γεφυρών.
- Προνοούν για την κατάλληλη και την υγιεινή συλλογή, διάθεση και επεξεργασία των σκυβάλων.
- Λήψη μέτρων για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της καλής εμφάνισης του Δήμου.
- Προνοούν για την ασφάλεια και άνεση όλων των προσώπων που συχνάζουν σε κοινά μέρη.
- Μεριμνούν για την εγκαθίδρυση και τη ρύθμιση των δημοτικών αγορών.
- Επιβάλλουν το τέλος στις πληρωμές των δημόσιων θεαμάτων.
- Με έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου εκδίδουν, τροποποιούν ή ανακαλούν κανονισμούς για τους σκοπούς που προβλέπονται από το νόμο.
- Εκδίδουν άδειες για ανέγερση και μετατροπή σε οικοδομές, για διαίρεση και διαχωρισμό γης.
- Δρουν και ως πολεοδομικές αρχές. Εκδίδουν πολεοδομικές άδειες και πραγματοποιούν πολεοδομικούς ελέγχους.

Κεφάλαιο 2^ο: Τοπική Αυτοδιοίκηση και Οικονομία

Όπως ειπώθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης διακρίνονται σε Πρωτοβάθμιους και Δευτεροβάθμιας και καταπιάνονται με την ρύθμιση και την διοίκηση των δημοσίων υποθέσεων σε τοπικό επίπεδο. Οικονομικά και διοικητικά η Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι αυτοτελής, ενώ οι δραστηριότητές της εμπλέκονται με όλους σχεδόν τους τομείς της καθημερινής ζωής όσο σχετίζεται με δημόσιες παροχές, όπως οι υπηρεσίες Πρόνοιας, Υγείας, Παιδείας και Εξυπηρέτησης Πολιτών.

Η σχέση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με την Οικονομία είναι άλλοτε άμεση κι άλλοτε έμμεση. Για παράδειγμα, μέσω της Υπηρεσίας Υγείας και Πρόνοιας η Τοπική Αυτοδιοίκηση αναλαμβάνει την παροχή επιδομάτων σε ευπαθείς ομάδες, όπως οι πολύτεκνες οικογένειες, τα άτομα με αναπηρία και οι άποροι. Ενδεχομένως με αυτή την δράση συμμετέχει στην οικονομική δραστηριότητα αφού επιτρέπει σε άτομα με δυσκολίες να συμμετέχουν στην κοινωνία και εξασφαλίζουν τα απαραίτητα για την διαβίωσή τους. Επιπλέον προσανατολίζει το δημόσιο χρήμα που οι πολίτες καταβάλλουν για κοινωνικές υπηρεσίες⁴¹.

Όμως η πιο άμεση σύνδεση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με την Οικονομία είναι οι κοινωνικές επιχειρήσεις. Στο πλαίσιο της κοινωνικής της πολιτικής η Τοπική Αυτοδιοίκηση ιδρύει ή ενισχύει ήδη υπάρχουσες κοινωνικές επιχειρήσεις. Η διαφορά αυτών των επιχειρήσεων από τις παραδοσιακές είναι λεπτή αλλά με μεγάλη σημασία. Η κοινωνική επιχείρηση μπορεί να είναι ιδιωτική ή δημόσια και δεν εξασφαλίζει τα κεφάλαιά και τα κέρδη της από δωρεές, αλλά από την δική της οικονομική δραστηριότητα και την λειτουργία. Σε αντίθεση με τις κοινές επιχειρήσεις, οι κοινωνικές είναι προσανατολισμένες σε έναν στόχο με κοινωνικό χαρακτήρα και φροντίζουν να προσφέρουν το πλεόνασμα του κέρδους τους στον στόχο αυτό οργανώνοντας εκστρατείες ή παράγοντας προϊόντα και υπηρεσίες που απευθύνονται στο κοινωνικό σύνολο. Οι εργαζόμενοι μιας κοινωνικής επιχείρησης αμείβονται

⁴¹ Πρβλ. Χλέπας Α. (2000), Αρμοδιότητες της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και της Περιφερειακής Διοίκησης, Αθήνα, εκδόσεις Σάκκουλα: σελ. 9-37.

κανονικά, ενώ ο ιδιοκτήτης λαμβάνει μέρος του κέρδους. Όμως ο απώτερος σκοπός των επιχειρήσεων αυτών δεν είναι το χρηματικό κέρδος⁴².

Στο σύνολό τους οι κοινωνικές επιχειρήσεις, που ιδρύονται συνήθως ως Μη Κερδοσκοπικές Οργανώσεις, εργάζονται και προωθούν θέματα που σχετίζονται με το περιβάλλον, την ένταξη, την τοπική ανάπτυξη. Πράγματι, είναι πολύ σημαντικό να αναφέρουμε ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση δίνει μεγάλη σημασία στην ενίσχυση της τοπικής ανάπτυξης δημιουργώντας προγράμματα που ενισχύουν την επιχειρηματική πρωτοβουλία στο πλαίσιο της τοπικής αγοράς. Παράλληλα, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης ασχολούνται συστηματικά με την προώθηση των ανέργων σε θέσεις εργασίας και με τον εμπλουτισμό της εκπαίδευσής τους προκειμένου να ανταποκριθούν στις ανάγκες της σύγχρονης οικονομίας.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση αποτελεί τον σημαντικότερο υποστηρικτή των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την κοινωνική οικονομία, διότι φροντίζει να καταγράφει συχνά τις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν σε έναν τόπο. Τα τελευταία χρόνια οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχουν δώσει μεγάλη έμφαση στην δημιουργία τοπικών αγροτικών συνεταιρισμών, πράγμα το οποίο έχει βοηθήσει σημαντικά τις επαρχιακές περιοχές να ανταπεξέλθουν στην οικονομική κρίση.

⁴² Ησαΐας Γ., «Κοινωνική Επιχειρηματικότητα για Οικονομική και Κοινωνική Ανάπτυξη», *Επιχειρώ*, 16.03.2012: σελ. 21.

Κεφάλαιο 3^ο: Επιπτώσεις της κρίσης στην Τοπική Αυτοδιοίκηση

Έχει λεχθεί ότι η οικονομική κρίση αποτελεί κατάλληλο έδαφος για την ανάπτυξη της καινοτομίας και της φαντασίας στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, μιας κι εκείνη θα πρέπει να βρει νέους τρόπους να συνδράμει την τοπική κοινωνία αφού τα προσφερόμενα κονδύλια γίνονται όλο και πιο λίγα.

Σήμερα η Τοπική Αυτοδιοίκηση αντιμετωπίζει πολλά προβλήματα που οφείλονται στην οικονομική ύφεση πέρα από την έλλειψη ρευστότητας που την δυσκολεύει στην χρηματοδότηση κοινωνικών προγραμμάτων. Κατ' αρχάς υπάρχει προφανής έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού, γεγονός που παρεμποδίζει την ομαλή και την αποδοτική λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Επιπλέον με τις μεταρρυθμίσεις που επέβαλλε το πρόγραμμα «Καλλικράτης» κάθε Οργανισμός έχει πια στην προστασία του μεγαλύτερο εύρος περιοχών, τις ανάγκες του οποίου δυσκολεύεται να καλύψει, αφού τα έσοδα και η χρηματοδότησή του έχει μειωθεί αισθητά. Μάλιστα το πρόγραμμα «Καλλικράτης», που έχει εντάξει στην δικαιοδοσία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης πολλές περισσότερες περιοχές, έχει γεννήσει ένα πλήθος εμποδίων για την Αυτοδιοίκηση, αφού ο ρόλος της σε κάθε περιοχή παραμένει νομοθετικά ασαφής, ενώ η ευρύτητα του πεδίου της είναι πολύ μεγάλη για να την διαχειριστεί επαρκώς. Επιπλέον, η εργασιακή ανασφάλεια του ανθρώπινου δυναμικού, οι λειτουργικές δυσκολίες των Οργανισμών, η αδυναμία των εργαζομένων να επιτύχουν τον κοινωνικό τους στόχο λόγω της έλλειψης χρηματοδότησης και πρόσληψης επαρκούς προσωπικού έχουν επηρεάσει τους δείκτες ικανοποίησης του προσωπικού και κατά συνέπεια την αποδοτικότητά τους.

Με την οικονομική ύφεση οι δείκτες της ανεργίας έχουν εκτιναχθεί και η Τοπική Αυτοδιοίκηση αδυνατεί να βρει τρόπους να ενσωματώσει το πλήθος των ανέργων της περιοχής που βρίσκεται στην επιμέλειά της. Σαν συνέπεια της κρίσης εμφανίζονται τακτικά κρούσματα αντικοινωνικής συμπεριφοράς τα οποία δύσκολα μπορούν να ελεγχθούν και επηρεάζουν σημαντικά τον κοινωνικό προσανατολισμό των Οργανισμών. Επιπλέον, οι κοινωνικές επιχειρήσεις που βρίσκονται σε στενή συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση αντιμετωπίζουν το ενδεχόμενο κλεισίματος,

αφού οι αγροτικοί συνεταιρισμοί για παράδειγμα αναγκάζονται να ρίχνουν συνεχώς τις τιμές τους σε βαθμό που τίθεται ζήτημα επιβίωσης της επιχείρησης. Παρόλο που οι κατά τόπους Οργανισμοί δημιουργούν προνοιακές δομές (όπως παραδείγματος χάριν το Κοινωνικό Παντοπωλείο) λόγω της κρίσης αδυνατούν να βοηθήσουν ικανοποιητικά την τοπική κοινωνία και δεν είναι λίγες οι φορές που δεν μπορούν παρά να την κοιτάζουν αμέτοχοι.

Ακόμη, το Μνημόνιο με τους όρους του έχει περιορίσει σημαντικά τις ελευθερίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αφού καταργεί την διοικητική και την οικονομική τους αυτοτέλεια. Στην πραγματικότητα με το πρόσχημα του ελέγχου αποδοτικότητας και σπατάλης το Μνημόνιο ελέγχει, αξιολογεί και αναστέλλει κάθε κοινωνική πρωτοβουλία που δεν θεωρεί απαραίτητη ή αρκετά αποδοτική⁴³. Επιπλέον, μέχρι το τέλος του 2014 η Τρόικα υπολογίζει ότι θα υπάρχει πρωτογενές πλεόνασμα ύψους 4,5% στη γενική κυβέρνηση που σχετίζεται με περικοπές στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Συγκεκριμένα από τους Οργανισμούς το κράτος φιλοδοξεί να εξασφαλίσει 400.000.000 ευρώ από περικοπές και μειώσεις στον προϋπολογισμό τους⁴⁴. Είναι λοιπόν προφανής η μεγάλη αλλαγή στην ποιότητα των υπηρεσιών της Αυτοδιοίκησης προς το χειρότερο.

Διοικητικά το Μνημόνιο κάνει λόγο για μείωση έως και 550 δημάρχων με την συνέχιση της συγχώνευσης των Δήμων, γεγονός που θα αναγκάσει τον κάθε Οργανισμό να αναλάβει την ευθύνη όλο και περισσότερων περιοχών, χωρίς όμως να αυξηθούν τα παρεχόμενα κονδύλια⁴⁵. Μάλιστα στα άρθρα του το Μνημόνιο αναφέρει τον κλάδο ως «Δημόσια Τοπική Διοίκηση» πράγμα που αποτελεί προμήνυμα των ιδιωτικοποιήσεων των επιμέρους υπηρεσιών στις οποίες αναμένεται να προχωρήσει το ελληνικό κράτος μέχρι το 2013⁴⁶.

Στην συνέχεια, η μνημονιακή συμφωνία προβλέπει την μείωση των μισθολογικών και των κοινωνικών δαπανών των Οργανισμών, αφού οι μειώσεις προσωπικού και οι

⁴³ Βλ. Μνημόνιο (2012), άρθρο 1, παράρτημα VI σημείο 5: σελ. 411-12 και 498.

⁴⁴ Βλ. Μνημόνιο (2012), άρθρο 1, παράρτημα V1: σελ. 434.

⁴⁵ Βλ. Μνημόνιο (2012), άρθρο 1, παράρτημα V1: σελ. 434 και V2: σελ. 497-8.

⁴⁶ Βλ. Μνημόνιο (2012), άρθρο 1, παράρτημα VI σημείο 6: σελ. 412-4.

περικοπές στην χρηματοδότηση πρόκειται να συνεχιστούν μέχρι να επιτευχθεί ο δημοσιονομικός στόχος⁴⁷.

⁴⁷ Βλ. Μνημόνιο (2012), άρθρο 1, παράρτημα V1 σημείο 7: σελ. 414-5.

Κεφάλαιο 4^ο: Συμβολή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην διέξοδο από την κρίση

Παρόλη την γενική δυσχέρεια και τις προβλέψεις που μιλούν για αρνητικές προοπτικές και παθητικά ισοζύγια, είναι κοινώς παραδεκτό ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να συμβάλλει θετικά στην ομαλή διέξοδο από την κρίση, ιδιαίτερα τώρα που το βάρος την κοινωνικής πολιτικής έχει πέσει εντελώς πάνω της. Ο ρόλος της άλλωστε παραμένει καίριος και πολύ δύσκολα θα χτυπηθεί όσον αφορά την σύσφιξη του κοινωνικού ιστού, την προώθηση της τοπικής κουλτούρας και την ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας, αφού έχει πια καθιερωθεί στην περιφέρεια.

Ήδη από το 2009, μερικούς μόλις μήνες μετά το πρώτο ξέσπασμα της κρίσης, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης πήραν πρωτοβουλίες που περιόρισαν τις δαπάνες και ιεράρχησαν τις ανάγκες. Όπως αποδείχθηκε στην συνέχεια, η παρέμβασή τους ήταν επιτυχημένη και αποδοτική. Συγκεκριμένα από το 2009 έως το 2012 οι Οργανισμοί έχουν περικόψει κατά 59% τις λειτουργικές τους δαπάνες προκειμένου να εξασφαλίσουν όσο το δυνατόν λιγότερες απώλειες στις υπηρεσίες που απευθύνονται στον πολίτη ατομικά και στην κοινωνία γενικότερα. Η κεντρική διοίκηση τους μάλιστα ισχυρίζεται ότι αν το κράτος στο σύνολό του ακολουθούσε παρόμοια πολιτική, τότε ελάχιστα από τα επώδυνα μέτρα λιτότητας θα χρειαζόταν να παρθούν.

Στο θέμα της κοινωνικής συνοχής και καθώς οι περιθωριοποιημένες ομάδες διευρύνονται η Τοπική Αυτοδιοίκηση παρουσιάζεται σαν τον μοναδικό συνήγορο της τοπικής κοινωνίας καλώντας σε ανοιχτό διάλογο πολίτες και πολιτικούς προκειμένου να ενισχυθούν οι δυνάμεις ένταξης. Σε περιφερειακές κοινωνίες, όπως είναι ο Νομός Μεσσηνίας, η Τοπική Αυτοδιοίκηση φροντίζει να επιστρατεύσει όλους τους κοινωνικούς φορείς είτε ανήκουν στον ιδιωτικό είτε στον δημόσιο τομέα. Πράγματι, ο συντονισμός των εθελοντικών δυνάμεων κοινωνικής προσφοράς είναι αξιοσημείωτος και σπουδαίος, αφού συνενώνει τα πλήθη, φέρνει σε επικοινωνία την πλειοψηφία με τις μειονότητες, καλλιεργεί την συνείδηση της προσφοράς χωρίς αντάλλαγμα, ενισχύει την κουλτούρα της αλληλεγγύης και ενθαρρύνει την τοπική

κοινωνία να συνεχίσει να προσπαθεί για την ανάπτυξη, την πρόοδο και την βελτίωσή της.

Από την άλλη μεριά, η Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει την δυνατότητα να καθοδηγήσει τους πολίτες σε τομείς εργασίας που ακμάζουν στην κάθε περιοχή και μπορούν να ενισχύσουν τόσο την τοπική όσο και την εθνική οικονομία. Για παράδειγμα η ενίσχυση της αγροτικής και της πράσινης ανάπτυξης έχει φέρει πολλούς ανθρώπους πίσω στην επαρχία προκειμένου να εργαστούν. Η αποκέντρωση και η στήριξη του πολίτη που αποφασίζει να μετακομίσει στην επαρχία έχει ευεργετικά αποτελέσματα ενάντια στην κρίση. Αφενός επειδή τονώνεται η αγροτική παραγωγή, που αποτελεί και σημαντικό τομέα εξαγωγών στην Ελλάδα, αφετέρου επειδή δημιουργείται κάποια αγοραστική κίνηση και ενισχύονται τομείς παραγωγής που μέχρι πρόσφατα ήταν παραμελημένοι⁴⁸.

Εξαιτίας της οικονομικής κρίσης οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης άρχισαν να οργανώνουν καλύτερα το ηλεκτρονικό παρακλάδι της διοίκησης, προσφέροντας πληροφορίες και μερικές υπηρεσίες ηλεκτρονικά. Με την καινοτομία αυτή διατηρήθηκε κάποια ισορροπία έπειτα από την πτώση της ποιότητας των υπηρεσιών που ήταν συνέπεια της μείωσης προσωπικού.

Όπως είναι φανερό οι σύγχρονες συνθήκες δυσκολεύουν πολύ το κοινωνικό έργο. Όμως ακόμη και οι δυσκολίες τις οικονομικής ύφεσης μπορούν να αξιοποιηθούν ιδιαίτερα από τους φορείς της Αυτοδιοίκησης οι οποίοι είναι εξοικειωμένοι με τις ανάγκες και τις δυνατότητες των μικρότερων τοπικών κοινωνιών. Συνεπώς, οι Οργανισμοί μπορούν να καθοδηγήσουν εύστοχα και με επιχείρημα τις πρωτοβουλίες της κοινωνικής επιχειρηματικότητας προωθώντας παράλληλα με αυτόν τον τρόπο την συνεργασία της κοινότητας κάτω από δημοκρατικές προϋποθέσεις. Πράγματι, η δημοκρατία αντιμετωπίζει έντονα προβλήματα και είναι μεγάλη ανάγκη να έρθουν σε υγιή επικοινωνία οι διάφορες μειονότητες μιας περιοχής με τον κυρίαρχο πληθυσμό προκειμένου να αποφευχθούν πιθανές εξελίξεις που θέτουν σε κίνδυνο την δημοκρατία και τις ανθρώπινες ελευθερίες.

⁴⁸ Βλ. Χλέπας Α. (1999), Η Τοπική Διοίκηση στην Ελλάδα - Ο διαλεκτικός Ανταγωνισμός της Αποκέντρωσης με την Αυτοδιοίκηση, Αθήνα, εκδόσεις Σάκκουλα: σελ.7 κ.ε.

Επιπλέον, οι Οργανισμοί μπορούν να παρακινήσουν και να στηρίξουν τους φορείς της Παιδείας και της Υγείας ώστε να οργανώνουν εθελοντικά προγράμματα στήριξης της κοινωνίας σε ζητήματα πνευματικής και σωματικής ευεξίας. Για παράδειγμα σε πολλές πόλεις λειτουργούν σήμερα κοινωνικά φροντιστήρια με την στήριξη των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ώστε να καλυφθεί όσο γίνεται το κενό που επιβάλλει η κρίση στην εκπαίδευση.

Τέλος, ακριβώς επειδή οι Οργανισμοί γνωρίζουν καλά τις ιδιαίτερες ανάγκες και τις δυνατότητες της κάθε περιοχής θα ήταν δόκιμο να φέρουν σε επαφή τον κρατικό μηχανισμό με τις ανάγκες των πολιτών κάθε τόπου, να μεταφέρουν στην Πολιτεία τα προβλήματα και να οργανώσουν από κοινού προγράμματα στήριξης κατά τόπους προσφέροντας τις ιδιαίτερες συμβουλές και τις υποδείξεις τους.

Κεφάλαιο 5^ο: Η έρευνα

5.1 Μεθοδολογία έρευνας

Η έρευνα που παρουσιάζεται παρακάτω πραγματοποιήθηκε με δύο τρόπους. Πρώτος τρόπος ήταν η συμπλήρωση ερωτηματολογίων από 50 πολίτες του Δήμου Καλαμάτας και 50 πολίτες του Δήμου Κάτω Πολεμιδιών Κύπρου. Ο δεύτερος ήταν η συνέντευξη που δόθηκε από αιρετά όργανα των Δήμων Καλαμάτας και Κάτω Πολεμιδιών. Αντικείμενο της έρευνας ήταν η οικονομική κρίση και η Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Το ερωτηματολόγιο περιλάμβανε 10 ερωτήσεις, εκ των οποίων οι 4 πρώτες αφορούσαν προσωπικά στοιχεία του ερωτώμενου, δηλαδή φύλο, ηλικία, επίπεδο εκπαίδευσης και απασχόληση και οι επόμενες 6 αφορούσαν το αντικείμενο της έρευνας, δηλαδή τις δράσεις Κοινωνικό Παντοπωλείο και «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες», τις συνέπειες από την οικονομική κρίση, την συμβολή του Δήμου στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης και τις κινήσεις του για να επιτευχθεί αυτό. Οι ερωτήσεις αυτές είχαν και από ένα υποερώτημα η καθεμία.

Όσον αφορά την συνέντευξη, αυτή περιλάμβανε 6 ερωτήσεις που αφορούσαν το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο Δήμος από την οικονομική κρίση, τις δράσεις που έχει αναλάβει ή θα αναλάβει ο Δήμος για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, την ανεργία στο Δήμο και τα προγράμματα που αφορούν την μείωσή της, καθώς και η δημιουργία θέσεων εργασίας.

Η έρευνα στους πολίτες του Δήμου Καλαμάτας ξεκίνησε στις 5 Νοεμβρίου και ολοκληρώθηκε στις 8 Νοεμβρίου και τα ερωτηματολόγια δόθηκαν στην κεντρική πλατεία της Καλαμάτας. Προτιμήθηκαν άτομα ηλικίας περίπου 30 ετών και άνω. Η έρευνα στους πολίτες του Δήμου Κάτω Πολεμιδιών ξεκίνησε στις 5 Νοεμβρίου και ολοκληρώθηκε στις 8 Νοεμβρίου και τα ερωτηματολόγια δόθηκαν στο κεντρικό σημείο του χωριού. Η συνέντευξη που δόθηκε από τον Δήμαρχο Κάτω Πολεμιδιών

Γεώργιο Τ. Γεωργίου πραγματοποιήθηκε στις 8 Νοεμβρίου και τον Δήμο Καλαμάτας εκπροσώπησε ο κ. Μπούχαλης, αντιδήμαρχος οικονομικών.

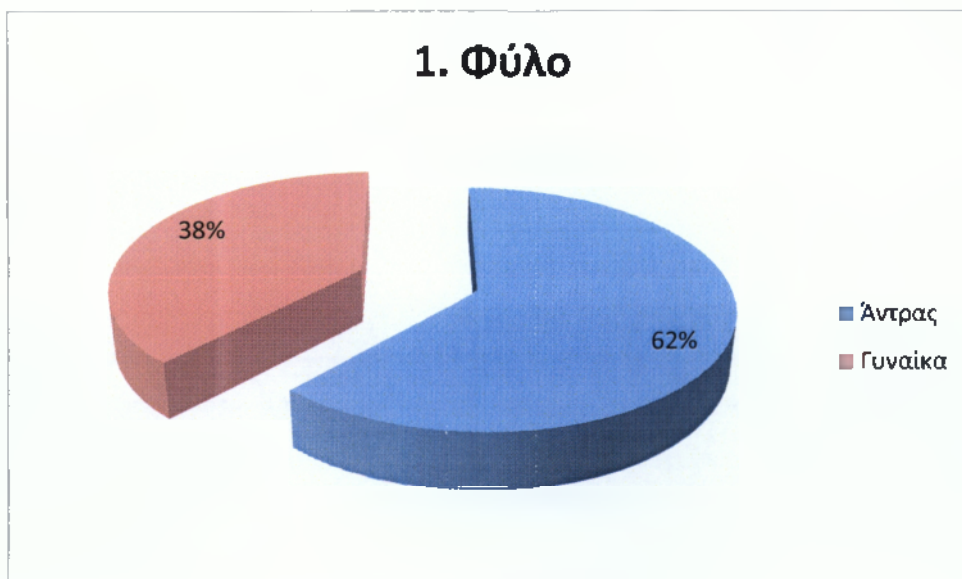
5.2 Αποτελέσματα έρευνας

Παρακάτω παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας που πραγματοποιήθηκε στους πολίτες των Δήμων Καλαμάτας και Κάτω Πολεμιδιών Κύπρου με αφορμή την οικονομική κρίση.

Δήμος Καλαμάτας

Πίνακας 5.1 Φύλο

1. Φύλο		
Άντρας	31	62%
Γυναίκα	19	38%
	50	100%

Διάγραμμα 5.1 Φύλο

Σύμφωνα με το διάγραμμα 5.1 το 62% των πολιτών του Δήμου Καλαμάτας που έλαβαν μέρος στην έρευνα είναι άνδρες. Το υπόλοιπο 38% είναι γυναίκες.

Πίνακας 5.2 Ηλικιακή Ομάδα

2. Ηλικιακή Ομάδα		
18-29	24	48%
30-39	14	28%
40-49	5	10%
50-64	7	14%
	50	100%

Διάγραμμα 5.2 Ηλικιακή Ομάδα

Από το διάγραμμα 5.2 διαπιστώνουμε ότι σχεδόν οι μισοί πολίτες του Δήμου Καλαμάτας που έλαβαν μέρος στην έρευνα βρίσκονται μεταξύ 18 και 29 ετών (48%). Το 28% των πολιτών είναι από 30 έως 39 ετών, το 14% βρίσκεται μεταξύ 50 και 64 ετών και το υπόλοιπο 10% είναι από 40 έως 49 ετών.

Πίνακας 5.3 Επίπεδο εκπαίδευσης

3. Επίπεδο εκπαίδευσης		
Δημοτικό	5	10%
Γυμνάσιο	4	8%
Λύκειο	12	24%
ΙΕΚ	6	12%
ΑΕΙ/ΤΕΙ	23	46%
Μεταπτυχιακό/Διδακτορικό	0	0%
	50	100%

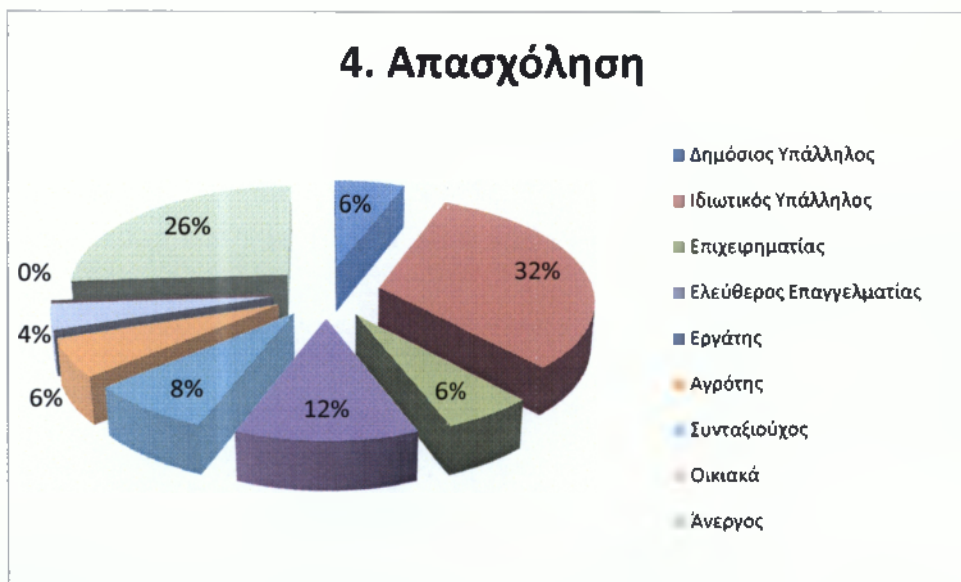

Διάγραμμα 5.3 Επίπεδο εκπαίδευσης

Όσον αφορά το επίπεδο εκπαίδευσης του δείγματος της έρευνας, παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό είναι απόφοιτοι ΑΕΙ / ΤΕΙ (46%). Ακολουθούν οι απόφοιτοι Λυκείου με ποσοστό 24%, οι απόφοιτοι ΙΕΚ με 12%, το 10% των πολιτών έχει τελειώσει το Δημοτικό και το 8% το Γυμνάσιο. Δεν υπάρχει κανένας πολίτης από αυτούς που έλαβαν μέρος στην έρευνα που να είναι κάτοχος Μεταπτυχιακού / Διδακτορικού.

Πίνακας 5.4 Απασχόληση

4. Απασχόληση		
Δημόσιος Υπάλληλος	3	6%
Ιδιωτικός Υπάλληλος	16	32%
Επιχειρηματίας	3	6%
Ελεύθερος Επαγγελματίας	6	12%
Εργάτης	4	8%
Αγρότης	3	6%
Συνταξιούχος	2	4%
Οικιακά	0	0%
Άνεργος	13	26%
	50	100%

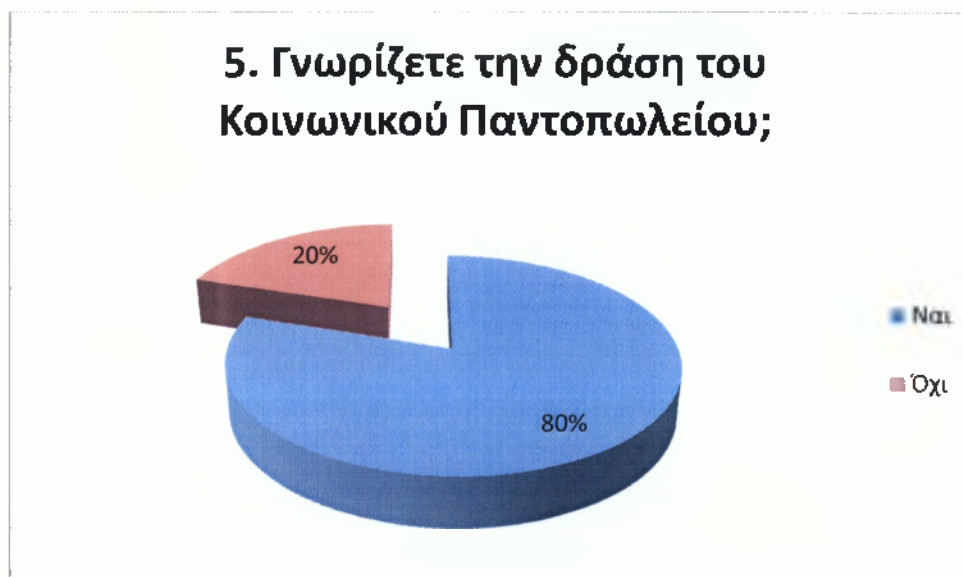

Διάγραμμα 5.4 Απασχόληση

Από το διάγραμμα 5.4 παρατηρούμε ότι οι περισσότεροι πολίτες του Δήμου Καλαμάτας που έλαβαν μέρος στην έρευνα είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι (32%), ενώ δεν είναι μικρό και το ποσοστό των ανέργων που αγγίζει το 26%. Το 12% των πολιτών είναι ελεύθεροι επαγγελματίες, το 8% είναι εργάτες, οι επιχειρηματίες, οι δημόσιοι υπάλληλοι και οι αγρότες συγκεντρώνουν από 6% αντίστοιχα, ενώ το υπόλοιπο 4% είναι συνταξιούχοι.

Πίνακας 5.5 Γνώση της δράσης του Κοινωνικού Παντοπωλείου

5. Γνωρίζετε την δράση του Κοινωνικού Παντοπωλείου;		
Ναι	40	80%
Όχι	10	20%
	50	100%

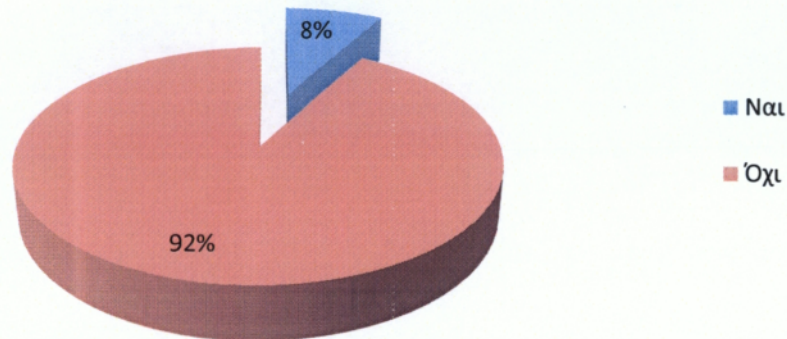
Διάγραμμα 5.5 Γνώση της δράσης του Κοινωνικού Παντοπωλείου

Σύμφωνα με το διάγραμμα 5.5 η πλειοψηφία των πολιτών του Δήμου Καλαμάτας που έλαβε μέρος στην έρευνα γνωρίζει την δράση του Κοινωνικού Παντοπωλείου.

Πίνακας 5.6 Συμμετοχή στη δράση του Κοινωνικού Παντοπωλείου

5.1. Αν Ναι, έχετε λάβει μέρος σε αυτή με οποιονδήποτε τρόπο;		
Ναι	4	8%
Όχι	46	92%
	50	100%

5.1. Αν Ναι, έχετε λάβει μέρος σε αυτή με οποιονδήποτε τρόπο;

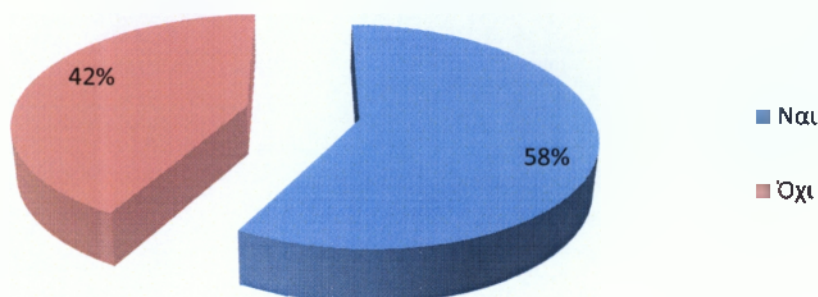
Διάγραμμα 5.6 Συμμετοχή στη δράση του Κοινωνικού Παντοπωλείου

Όσο για το εάν έχουν λάβει μέρος στην δράση του Κοινωνικού Παντοπωλείου, η πλειοψηφία του δείγματος δηλώνει πως όχι, δεν έχουν συμμετάσχει σε καμία δράση του.

Πίνακας 5.7 Γνώση της δράσης «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες»

6. Γνωρίζετε την δράση των Δήμων «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες»;		
Ναι	29	58%
Όχι	21	42%
	50	100%

6. Γνωρίζετε την δράση των Δήμων «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες»;

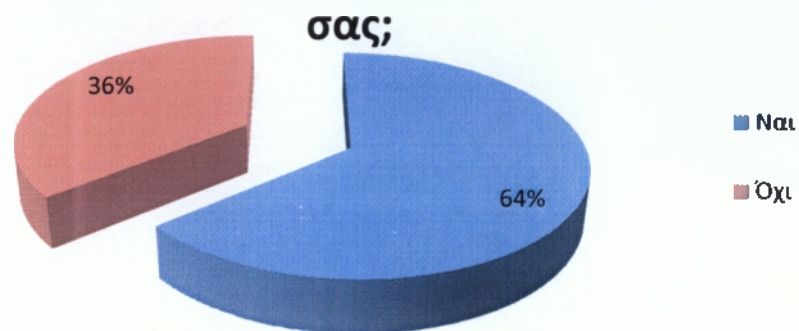
Διάγραμμα 5.7 Γνώση της δράσης «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες»

Σύμφωνα με το διάγραμμα 5.7, περισσότεροι από τους μισούς πολίτες του Δήμου Καλαμάτας που έλαβαν μέρος στην έρευνα γνωρίζουν την δράση των Δήμων «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες».

Πίνακας 5.8 Επιθυμία για την ανάληψη της δράσης «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες» ή την επανάληψή της

6.1. Αν Ναι, επιθυμείτε την ανάληψη ανάλογης δράσης, ή την επανάληψή της εάν γίνεται ήδη, από τον Δήμο σας;		
Ναι	32	64%
Όχι	18	36%
	50	100%

6.1. Αν Ναι, επιθυμείτε την ανάληψη ανάλογης δράσης, ή την επανάληψή της εάν γίνεται ήδη, από τον Δήμο σας;

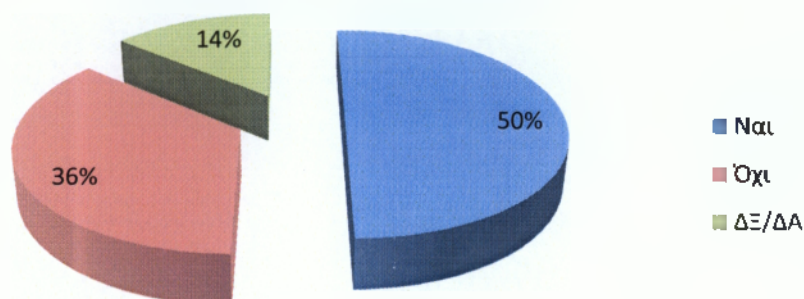
Διάγραμμα 5.8 Επιθυμία για την ανάληψη της δράσης «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες» ή την επανάληψή της

Όσο για το εάν επιθυμούν την ανάληψη ανάλογης δράσης ή την επανάληψή της από τον Δήμο Καλαμάτας, η πλειοψηφία του δείγματος δηλώνει πως ναι, επιθυμούν την επανάληψή της.

Πίνακας 5.9 Συμβολή του Δήμου στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

7. Θεωρείτε ότι ο Δήμος σας μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης;		
Ναι	25	50%
Όχι	18	36%
ΔΞ/ΔΑ	7	14%
	50	100%

7. Θεωρείτε ότι ο Δήμος σας μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης;

Διάγραμμα 5.9 Συμβολή του Δήμου στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

Οι μισοί πολίτες του Δήμου Καλαμάτας που έλαβαν μέρος στην έρευνα, θεωρούν σύμφωνα με το διάγραμμα 5.9, ότι ο Δήμος τους μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης. Βέβαια αρκετοί είναι και οι πολίτες που είναι απαισιόδοξοι, καθώς θεωρούν ότι δεν μπορεί να συμβάλει.

Πίνακας 5.10 Συμβολή του Δήμου στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

7.1. Αν Ναι, πως;		
Μείωση των εξόδων του Δήμου	3	19%
Βοήθεια στους δημότες μέσω του Κοινωνικού Παντοπωλείου	1	6%
Βοήθεια στους άπορους δημότες (π.χ. συσσίτια)	7	44%
Αξιοποίηση λιμανιού, αεροδρομίου, καινούργιου δρόμου	1	6%
Προσφορά θέσεων εργασίας	3	19%
Δεν είναι δυνατή η συμβολή του Δήμου	1	6%
	16	100%

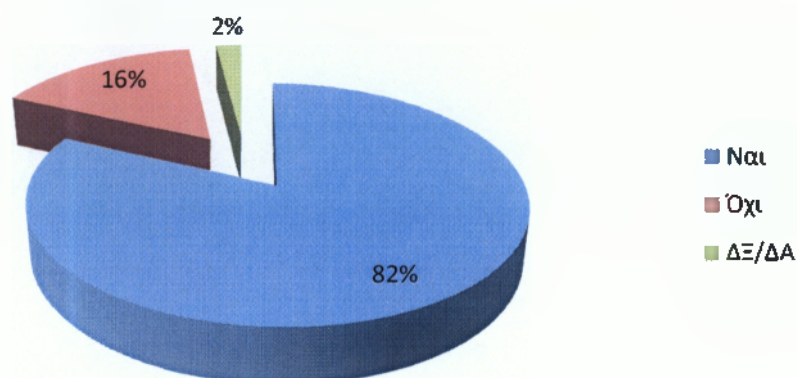
Διάγραμμα 5.10 Συμβολή του Δήμου στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

Από τους πολίτες που θεωρούν ότι ο Δήμος Καλαμάτας μπορεί να συμβάλλει στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, οι περισσότεροι πιστεύουν ότι αυτό μπορεί να επιτευχθεί με βοήθεια στους άπορους δημότες π.χ. μέσω συσσιτίων. Ένας άλλος τρόπος είναι με το να μειωθούν τα έξοδα του Δήμου και με το να προσφέρει θέσεις εργασίας σε δημότες που το έχουν ανάγκη, π.χ. με συμβάσεις. Επιπλέον, η βοήθεια στους δημότες μέσω του Κοινωνικού Παντοπωλείου και η αξιοποίηση του λιμανιού, του αεροδρομίου και του καινούργιου δρόμου μπορούν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης. Υπάρχουν βέβαια και οι απαισιόδοξοι που πιστεύουν ότι δεν είναι δυνατή η συμβολή του Δήμου.

Πίνακας 5.11 Συνέπειες από την οικονομική κρίση

8. Έχετε υποστεί κάποια συνέπεια από την οικονομική κρίση;		
Ναι	41	82%
Όχι	8	16%
ΔΞ/ΔΑ	1	2%
	50	100%

8. Έχετε υποστεί κάποια συνέπεια από την οικονομική κρίση;

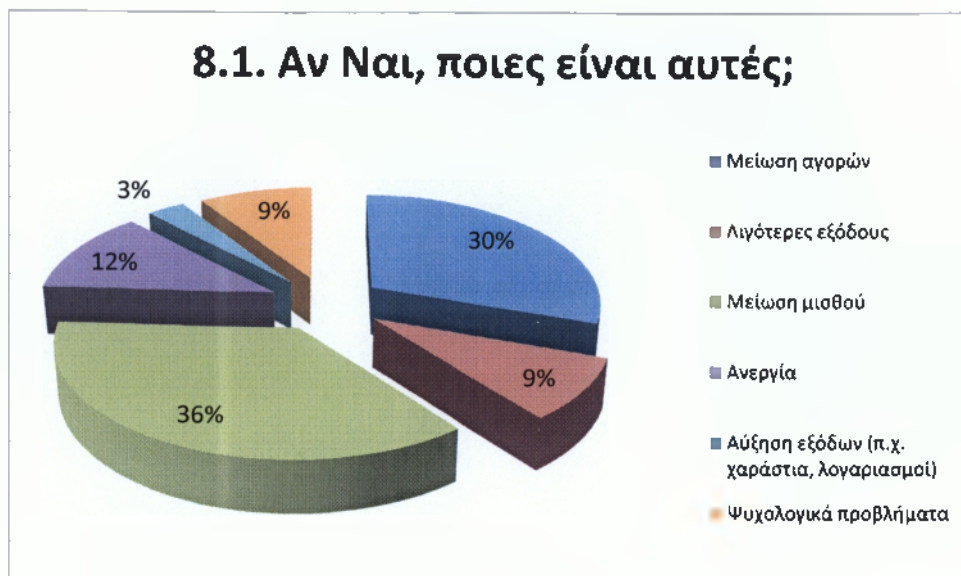
Διάγραμμα 5.11 Συνέπειες από την οικονομική κρίση

Σύμφωνα με το διάγραμμα 5.11, η πλειοψηφία των πολιτών του Δήμου Καλαμάτας που έλαβε μέρος στην έρευνα δηλώνει ότι έχει υποστεί κάποια συνέπεια από την οικονομική κρίση.

Πίνακας 5.12 Συνέπειες από την οικονομική κρίση

8.1. Αν Ναι, ποιες είναι αυτές;		
Μείωση αγορών	10	30%
Λιγότερες εξόδους	3	9%
Μείωση μισθού	12	36%
Ανεργία	4	12%
Αύξηση εξόδων (π.χ. χαράστια, λογαριασμοί)	1	3%
Ψυχολογικά προβλήματα	3	9%
	33	100%

8.1. Αν Ναι, ποιες είναι αυτές;

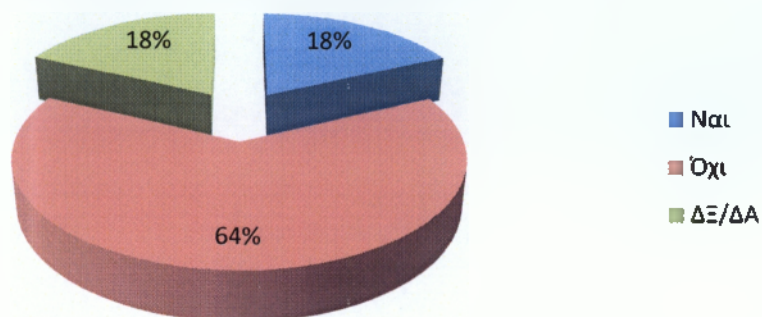
Διάγραμμα 5.12 Συνέπειες από την οικονομική κρίση

Από τους πολίτες του Δήμου Καλαμάτας που έχουν υποστεί κάποια συνέπεια από την οικονομική κρίση, οι περισσότεροι βίωσαν την μείωση μισθού και την μείωση των αγορών που έκαναν για την καθημερινή επιβίωσή τους π.χ. σούπερ μάρκετ. Αρκετοί αντιμετώπισαν το πρόβλημα της ανεργίας, ψυχολογικά προβλήματα και μείωσαν τις εξόδους τους για διασκέδαση. Ένα μικρό ποσοστό δήλωσε ότι αυξήθηκαν τα έξοδα λόγω των λογαριασμών και των χαρατσιών.

Πίνακας 5.13 Κινήσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

9. Θεωρείτε ότι ο Δήμος σας κάνει κινήσεις για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης;		
Ναι	9	18%
Όχι	32	64%
ΔΕ/ΔΑ	9	18%
	50	100%

9. Θεωρείτε ότι ο Δήμος σας κάνει κινήσεις για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης;

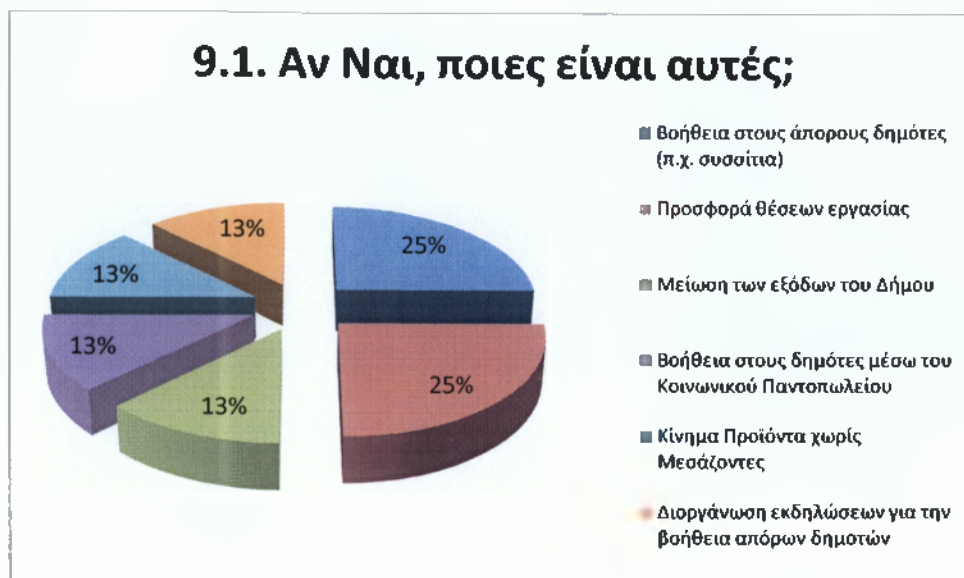
Διάγραμμα 5.13 Κινήσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

Από το διάγραμμα 5.13 διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των πολιτών του Δήμου Καλαμάτας που έλαβε μέρος στην έρευνα, δεν θεωρεί ότι ο Δήμος τους κάνει κινήσεις για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης.

Πίνακας 5.14 Κινήσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

9.1. Αν Ναι, ποιες είναι αυτές;		
Βοήθεια στους άπορους δημότες (π.χ. συσσίτια)	2	25%
Προσφορά θέσεων εργασίας	2	25%
Μείωση των εξόδων του Δήμου	1	13%
Βοήθεια στους δημότες μέσω του Κοινωνικού Παντοπωλείου	1	13%
Κίνημα Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες	1	13%
Διοργάνωση εκδηλώσεων για την βοήθεια άπορων δημοτών	1	13%
	8	100%

9.1. Αν Ναι, ποιες είναι αυτές;

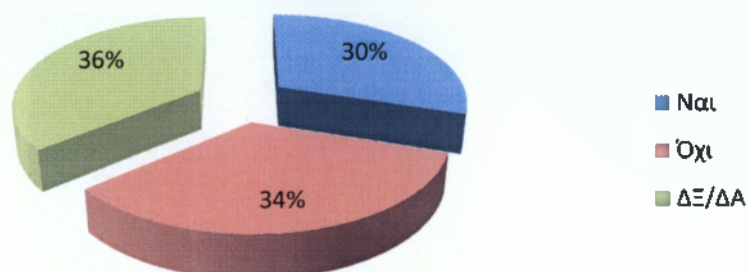
Διάγραμμα 5.14 Κινήσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

Από τους λίγους πολίτες της Καλαμάτας που θεωρούν ότι ο Δήμος τους κάνει κινήσεις για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, οι περισσότεροι δηλώνουν ότι αυτό γίνεται με βοήθεια στους άπορους δημότες π.χ. με συσσίτια και με προσφορά θέσεων εργασίας σε δημότες που το έχουν ανάγκη π.χ. με συμβάσεις. Άλλες κινήσεις πιστεύουν πως είναι η μείωση των εξόδων του Δήμου, η βοήθεια στους δημότες μέσω του Κοινωνικού Παντοπωλείου, το κίνημα Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες αλλά και η διοργάνωση εκδηλώσεων για την βοήθεια απόρων δημοτών.

Πίνακας 5.15 Επιπλέον δράσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

10. Θεωρείτε ότι ο Δήμος σας μπορεί να κάνει επιπλέον δράσεις για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης;		
Ναι	15	30%
Όχι	17	34%
ΔΞ/ΔΑ	18	36%
	50	100%

10. Θεωρείτε ότι ο Δήμος σας μπορεί να κάνει επιπλέον δράσεις για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης;

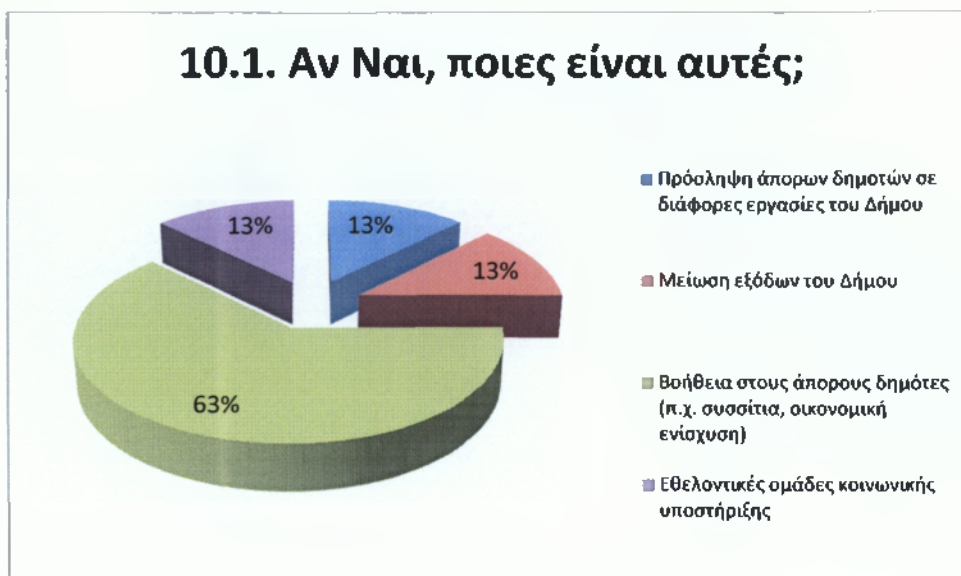

Διάγραμμα 5.15 Επιπλέον δράσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

Από το διάγραμμα 5.15 και την ερώτηση εάν ο Δήμος Καλαμάτας μπορεί να κάνει επιπλέον δράσεις για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, διαπιστώνουμε ότι οι απόψεις των πολιτών είναι μοιρασμένες.

Πίνακας 5.16 Επιπλέον δράσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

10.1. Αν Ναι, ποιες είναι αυτές;		
Πρόσληψη άπορων δημοτών σε διάφορες εργασίες του Δήμου	1	13%
Μείωση εξόδων του Δήμου	1	13%
Βοήθεια στους άπορους δημότες (π.χ. συσσίτια, οικονομική ενίσχυση)	5	63%
Εθελοντικές ομάδες κοινωνικής υποστήριξης	1	13%
	8	100%

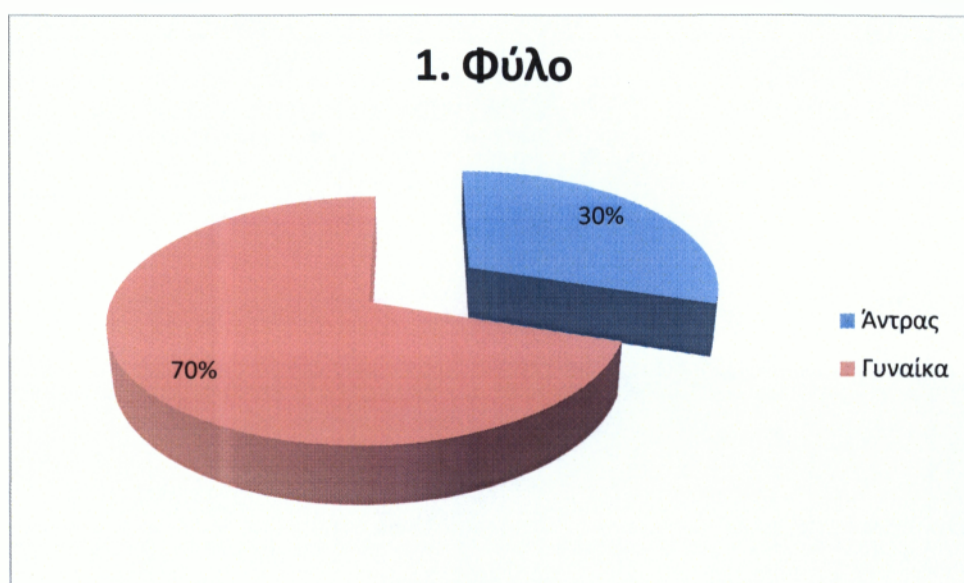
Διάγραμμα 5.16 Επιπλέον δράσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

Από τους πολίτες της Καλαμάτας που θεωρούν ότι ο Δήμος τους μπορεί να κάνει επιπλέον δράσεις για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, οι περισσότεροι δηλώνουν ότι αυτό γίνεται με βοήθεια στους άπορους δημότες π.χ. με συσσίτια και με οικονομική ενίσχυση. Άλλες δράσεις πιστεύουν πως είναι η μείωση των εξόδων του Δήμου, η πρόσληψη άπορων δημοτών σε διάφορες εργασίες του Δήμου, αλλά και η δημιουργία εθελοντικών ομάδων κοινωνικής υποστήριξης.

Δήμος Κάτω Πολεμιδιών - Κύπρος

Πίνακας 5.17 Φύλο

1. Φύλο		
Άντρας	15	30%
Γυναίκα	35	70%
	50	100%

Διάγραμμα 5.17 Φύλο

Σύμφωνα με το διάγραμμα 5.17 το 70% των πολιτών του Δήμου Κάτω Πολεμιδιών που έλαβαν μέρος στην έρευνα είναι γυναίκες. Το υπόλοιπο 30% είναι άνδρες.

Πίνακας 5.18 Ηλικιακή Ομάδα

2. Ηλικιακή Ομάδα		
18-29	14	28%
30-39	14	28%
40-49	9	18%
50-64	13	26%
	50	100%

2. Ηλικιακή Ομάδα

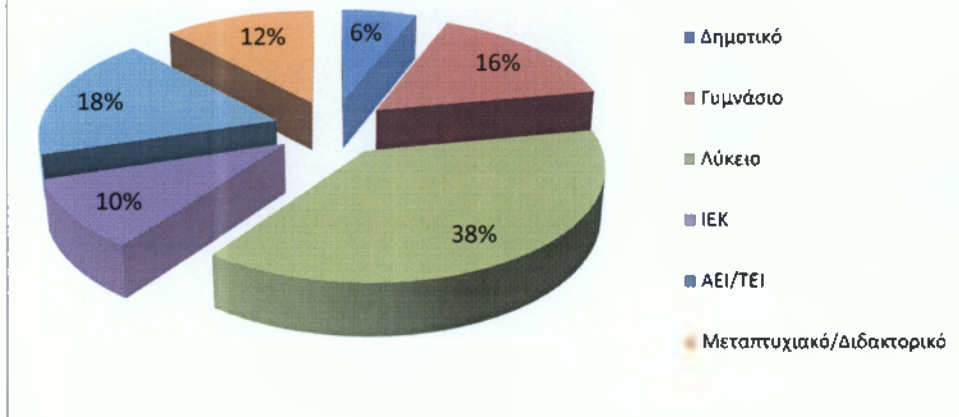
Διάγραμμα 5.18 Ηλικιακή Ομάδα

Από το διάγραμμα 5.18 διαπιστώνουμε ότι σχεδόν οι μισοί πολίτες του Δήμου Κάτω Πολεμιδιών που έλαβαν μέρος στην έρευνα βρίσκονται μεταξύ 18 και 29 ετών (28%) και μεταξύ 30 και 39 ετών (28%). Το 26% βρίσκεται μεταξύ 50 και 64 ετών και το υπόλοιπο 18% είναι από 40 έως 49 ετών.

Πίνακας 5.19 Επίπεδο εκπαίδευσης

3. Επίπεδο εκπαίδευσης		
Δημοτικό	3	6%
Γυμνάσιο	8	16%
Λύκειο	19	38%
ΙΕΚ	5	10%
ΑΕΙ/ΤΕΙ	9	18%
Μεταπτυχιακό/Διδακτορικό	6	12%
	50	100%

3. Επίπεδο εκπαίδευσης

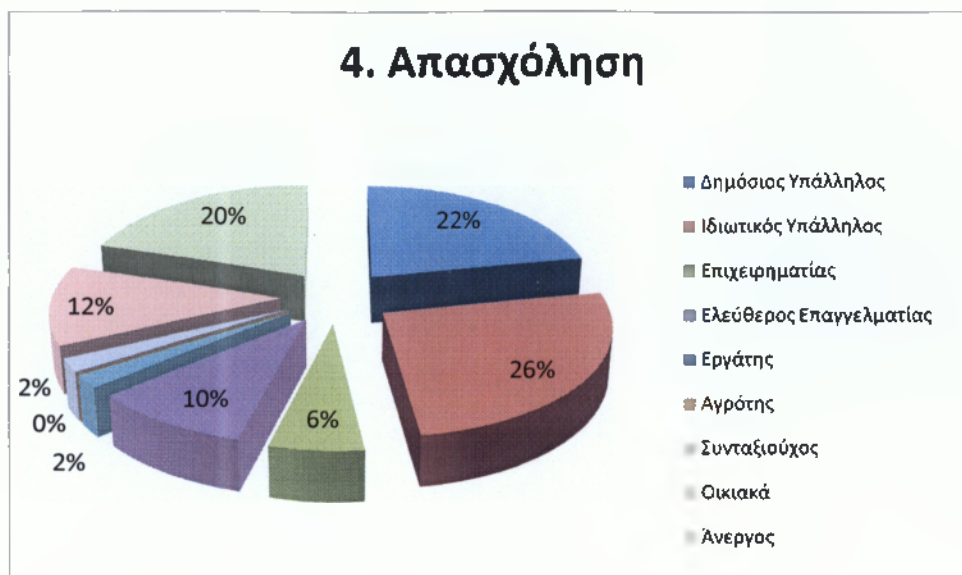

Διάγραμμα 5.19 Επίπεδο εκπαίδευσης

Όσον αφορά το επίπεδο εκπαίδευσης του δείγματος της έρευνας, παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό είναι απόφοιτοι Λυκείου (38%). Ακολουθούν οι απόφοιτοι ΑΕΙ / ΤΕΙ με ποσοστό 18%, οι απόφοιτοι Γυμνασίου με 16%, οι κάτοχοι Μεταπτυχιακού / Διδακτορικού με 12%, το 10% των πολιτών έχει τελειώσει ΙΕΚ και το 6% το Δημοτικό.

Πίνακας 5.20 Απασχόληση

4. Απασχόληση		
Δημόσιος Υπάλληλος	11	22%
Ιδιωτικός Υπάλληλος	13	26%
Επιχειρηματίας	3	6%
Ελεύθερος Επαγγελματίας	5	10%
Εργάτης	1	2%
Αγρότης	0	0%
Συνταξιούχος	1	2%
Οικιακά	6	12%
Άνεργος	10	20%
	50	100%

Διάγραμμα 5.20 Απασχόληση

Από το διάγραμμα 5.20 παρατηρούμε ότι οι περισσότεροι πολίτες του Δήμου Κάτω Πολεμιδιών που έλαβαν μέρος στην έρευνα είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι (26%) και δημόσιοι υπάλληλοι (22%), ενώ δεν είναι μικρό και το ποσοστό των ανέργων που αγγίζει το 20%. Το 12% των πολιτών ασχολούνται με τα οικιακά, το 10% είναι ελεύθεροι επαγγελματίες, το 6% είναι επιχειρηματίες, ενώ από 2% συγκεντρώνουν οι εργάτες και οι συνταξιούχοι αντίστοιχα.

Πίνακας 5.21 Γνώση της δράσης του Κοινωνικού Παντοπωλείου

5. Γνωρίζετε την δράση του Κοινωνικού Παντοπωλείου;		
Ναι	17	34%
Όχι	33	66%
	50	100%

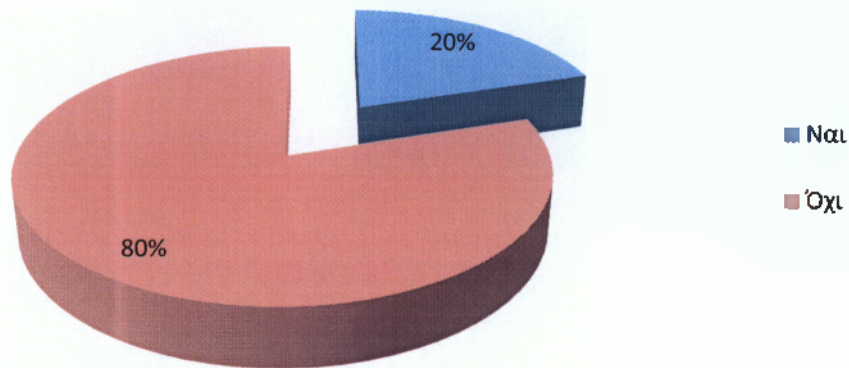
Διάγραμμα 5.21 Γνώση της δράσης του Κοινωνικού Παντοπωλείου

Σύμφωνα με το διάγραμμα 5.21 η πλειοψηφία των πολιτών του Δήμου Κάτω Πολεμιδιών που έλαβε μέρος στην έρευνα δεν γνωρίζει την δράση του Κοινωνικού Παντοπωλείου.

Πίνακας 5.22 Συμμετοχή στη δράση του Κοινωνικού Παντοπωλείου

5.1. Αν Ναι, έχετε λάβει μέρος σε αυτή με οποιονδήποτε τρόπο;		
Ναι	10	20%
Όχι	40	80%
	50	100%

5.1. Αν Ναι, έχετε λάβει μέρος σε αυτή με οποιονδήποτε τρόπο;

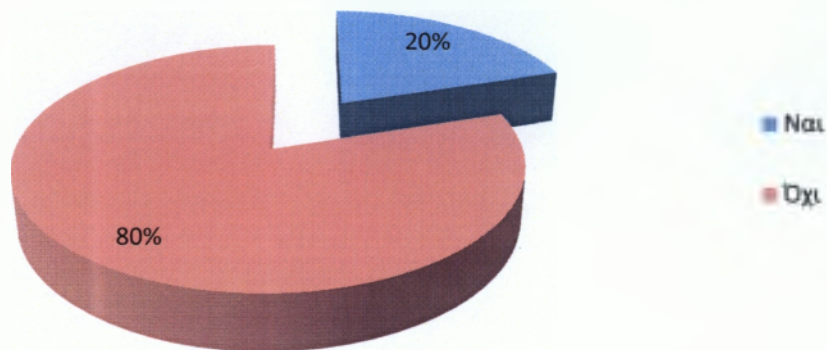
Διάγραμμα 5.22 Συμμετοχή στη δράση του Κοινωνικού Παντοπωλείου

Όσο για το εάν έχουν λάβει μέρος στην δράση του Κοινωνικού Παντοπωλείου, η πλειοψηφία του δείγματος δηλώνει πως όχι, δεν έχουν συμμετάσχει σε καμία δράση του.

Πίνακας 5.23 Γνώση της δράσης «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες»

6. Γνωρίζετε την δράση των Δήμων «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες»;		
Ναι	10	20%
Όχι	40	80%
	50	100%

6. Γνωρίζετε την δράση των Δήμων «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες»;

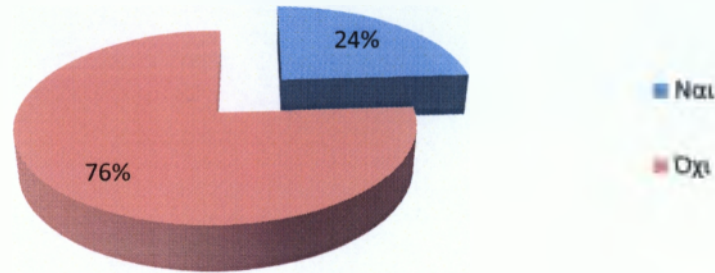
Διάγραμμα 5.23 Γνώση της δράσης «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες»

Σύμφωνα με το διάγραμμα 5.23, η πλειοψηφία των πολιτών του Δήμου Κάτω Πολεμιδιών που έλαβε μέρος στην έρευνα δεν γνωρίζει την δράση των Δήμων «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες».

Πίνακας 5.24 Επιθυμία για την ανάληψη της δράσης «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες» ή την επανάληψή της

6.1. Αν Ναι, επιθυμείτε την ανάληψη ανάλογης δράσης, ή την επανάληψή της εάν γίνεται ήδη, από τον Δήμο σας;		
Ναι	12	24%
Όχι	38	76%
	50	100%

6.1. Αν Ναι, επιθυμείτε την ανάληψη ανάλογης δράσης, ή την επανάληψή της εάν γίνεται ήδη, από τον Δήμο σας;

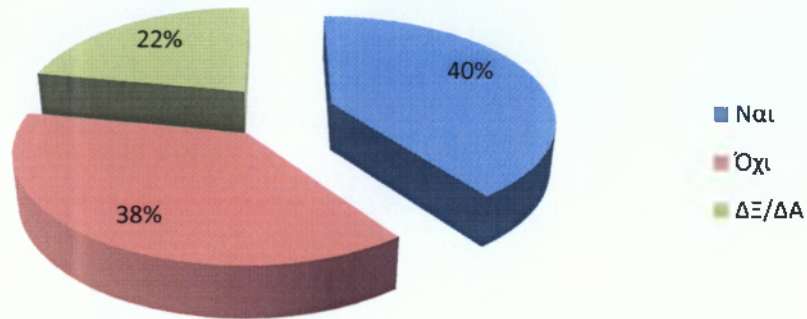
Διάγραμμα 5.24 Επιθυμία για την ανάληψη της δράσης «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες» ή την επανάληψή της

Όσο για το εάν επιθυμούν την ανάληψη ανάλογης δράσης ή την επανάληψή της από τον Δήμο τους, η πλειοψηφία του δείγματος δηλώνει πως όχι, δεν επιθυμούν την επανάληψή της.

Πίνακας 5.25 Συμβολή του Δήμου στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

7. Θεωρείτε ότι ο Δήμος σας μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης;		
Ναι	20	40%
Όχι	19	38%
ΔΞ/ΔΑ	11	22%
	50	100%

7. Θεωρείτε ότι ο Δήμος σας μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης;

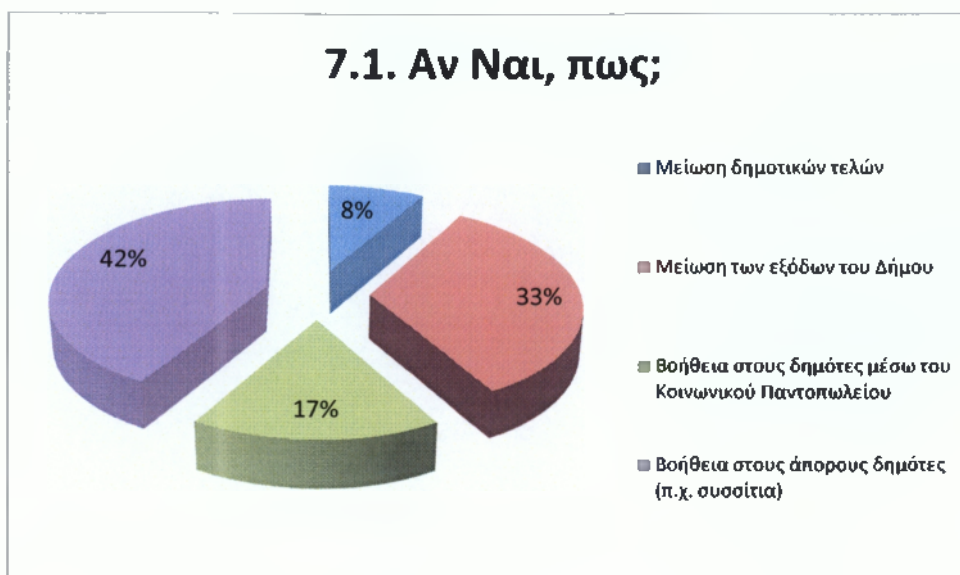
Διάγραμμα 5.25 Συμβολή του Δήμου στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

Σύμφωνα με το διάγραμμα 5.25 το 40% των πολιτών του Δήμου Κάτω Πολεμιδιών που έλαβαν μέρος στην έρευνα, θεωρούν ότι ο Δήμος τους μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης. Βέβαια αρκετοί είναι και οι πολίτες (38%) που είναι απαισιόδοξοι, καθώς θεωρούν ότι δεν μπορεί να συμβάλει.

Πίνακας 5.26 Συμβολή του Δήμου στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

7.1. Αν Ναι, πως;		
Μείωση δημοτικών τελών	1	8%
Μείωση των εξόδων του Δήμου	4	33%
Βοήθεια στους δημότες μέσω του Κοινωνικού Παντοπωλείου	2	17%
Βοήθεια στους άπορους δημότες (π.χ. συσσίτια)	5	42%
	12	100%

7.1. Αν Ναι, πως;

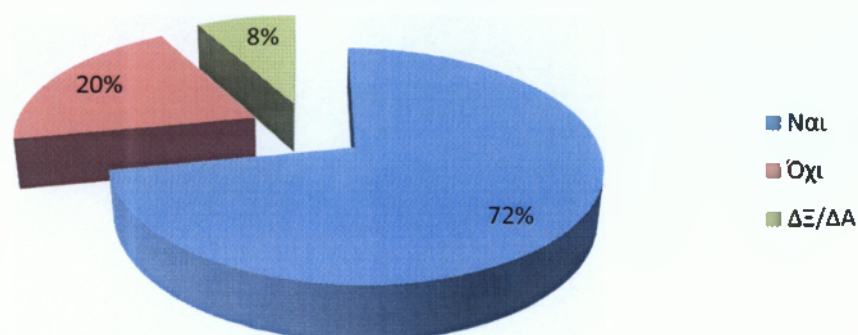
Διάγραμμα 5.26 Συμβολή του Δήμου στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

Από τους πολίτες που θεωρούν ότι ο Δήμος Κάτω Πολεμιδιών μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, οι περισσότεροι πιστεύουν ότι αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την βοήθεια στους άπορους δημότες π.χ. μέσω συσσιτίων. Ένας άλλος τρόπος είναι με το να μειωθούν τα έξοδα του Δήμου. Επιπλέον, η βοήθεια στους δημότες μέσω του Κοινωνικού Παντοπωλείου και η μείωση των δημοτικών τελών μπορούν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης.

Πίνακας 5.27 Συνέπειες από την οικονομική κρίση

8. Έχετε υποστεί κάποια συνέπεια από την οικονομική κρίση;		
Ναι	36	72%
Όχι	10	20%
ΔΕ/ΔΑ	4	8%
	50	100%

8. Έχετε υποστεί κάποια συνέπεια από την οικονομική κρίση;

Διάγραμμα 5.27 Συνέπειες από την οικονομική κρίση

Σύμφωνα με το διάγραμμα 5.27, η πλειοψηφία των πολιτών του Δήμου Κάτω Πολεμιδιών που έλαβε μέρος στην έρευνα δηλώνει ότι έχει υποστεί κάποια συνέπεια από την οικονομική κρίση.

Πίνακας 5.28 Συνέπειες από την οικονομική κρίση

8.1. Αν Ναι, ποιες είναι αυτές;		
Μείωση αγορών	12	33%
Λιγότερες εξόδους	4	11%
Μείωση μισθού	14	39%
Ανεργία	3	8%
Αύξηση εξόδων (π.χ. χαράστια, λογαριασμοί)	3	8%
	36	100%

8.1. Αν Ναι, ποιες είναι αυτές;

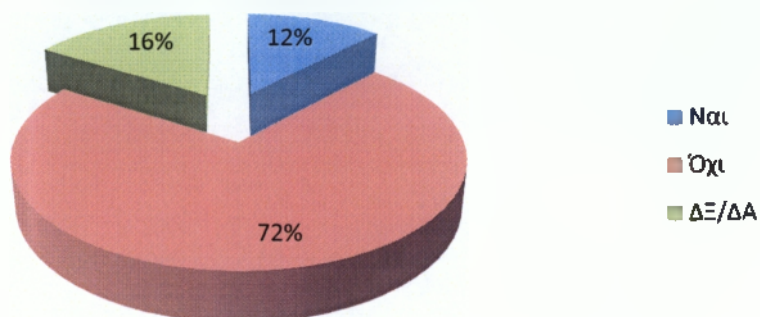
Διάγραμμα 5.28 Συνέπειες από την οικονομική κρίση

Από τους πολίτες του Δήμου Κάτω Πολεμιδιών που έχουν υποστεί κάποια συνέπεια από την οικονομική κρίση, οι περισσότεροι βίωσαν την μείωση μισθού και την μείωση των αγορών που έκαναν για την καθημερινή επιβίωσή τους π.χ. σούπερ μάρκετ. Αρκετοί μείωσαν τις εξόδους τους για διασκέδαση, αντιμετώπισαν το πρόβλημα της ανεργίας και αυξήθηκαν τα έξοδά τους λόγω των λογαριασμών και των χαρατσιών.

Πίνακας 5.29 Κινήσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

9. Θεωρείτε ότι ο Δήμος σας κάνει κινήσεις για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης;		
Ναι	6	12%
Όχι	36	72%
ΔΞ/ΔΑ	8	16%
	50	100%

9. Θεωρείτε ότι ο Δήμος σας κάνει κινήσεις για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης;

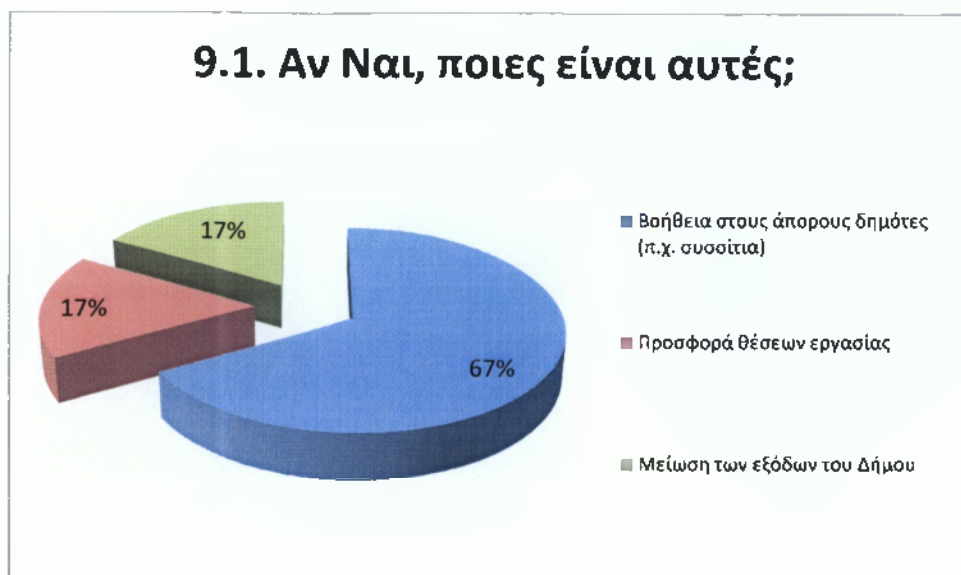
Διάγραμμα 5.29 Κινήσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

Από το διάγραμμα 5.29 διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των πολιτών του Δήμου Κάτω Πολεμιδιών που έλαβε μέρος στην έρευνα, δεν θεωρεί ότι ο Δήμος τους κάνει κινήσεις για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης.

Πίνακας 5.30 Κινήσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

9.1. Αν Ναι, ποιες είναι αυτές;		
Βοήθεια στους άπορους δημότες (π.χ. συσσίτια)	4	67%
Προσφορά θέσεων εργασίας	1	17%
Μείωση των εξόδων του Δήμου	1	17%
	6	100%

9.1. Αν Ναι, ποιες είναι αυτές;

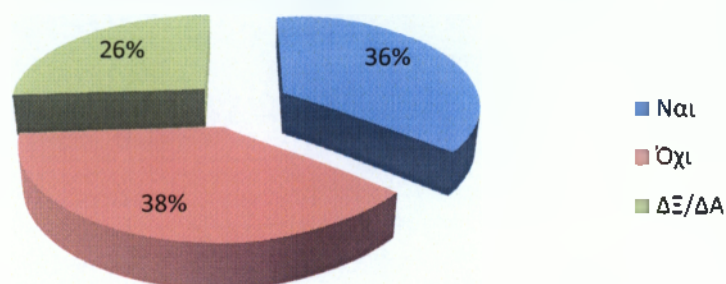
Διάγραμμα 5.30 Κινήσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

Από τους λίγους πολίτες του Δήμου Κάτω Πολεμιδιών που θεωρούν ότι ο Δήμος τους κάνει κινήσεις για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, οι περισσότεροι δηλώνουν ότι αυτό γίνεται με βοήθεια στους άπορους δημότες π.χ. με συσσίτια. Άλλες κινήσεις πιστεύουν πως είναι η προσφορά θέσεων εργασίας σε δημότες που το έχουν ανάγκη π.χ. με συμβάσεις και η μείωση των εξόδων του Δήμου.

Πίνακας 5.31 Επιπλέον δράσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

10. Θεωρείτε ότι ο Δήμος σας μπορεί να κάνει επιπλέον δράσεις για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης;		
Ναι	18	36%
Όχι	19	38%
ΔΞ/ΔΑ	13	26%
	50	100%

10. Θεωρείτε ότι ο Δήμος σας μπορεί να κάνει επιπλέον δράσεις για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης;

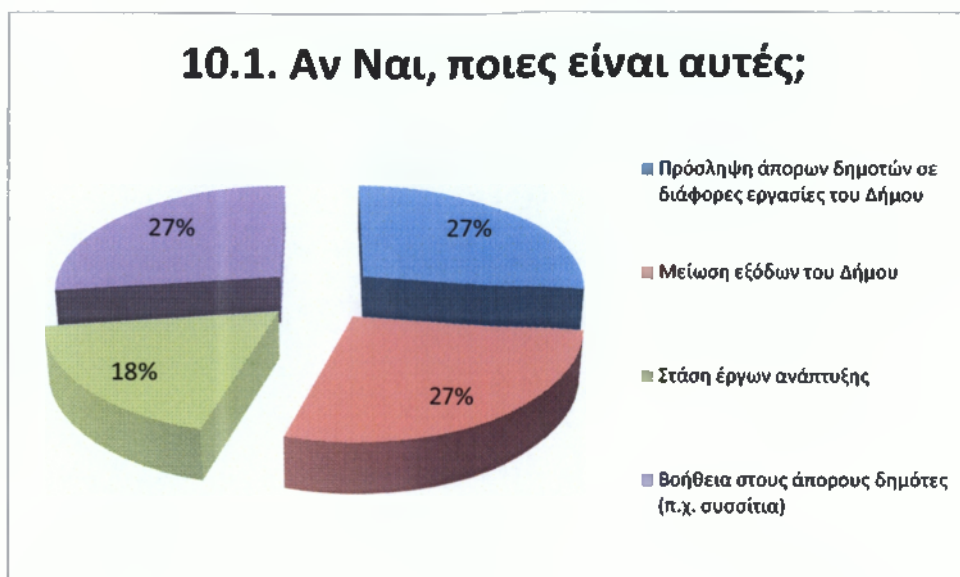
Διάγραμμα 5.31 Επιπλέον δράσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

Από το διάγραμμα 5.31 και την ερώτηση εάν ο Δήμος Κάτω Πολεμιδιών μπορεί να κάνει επιπλέον δράσεις για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, διαπιστώνουμε ότι οι απόψεις των πολιτών είναι μοιρασμένες.

Πίνακας 5.32 Επιπλέον δράσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

10.1. Αν Ναι, ποιες είναι αυτές;		
Πρόσληψη άπορων δημοτών σε διάφορες εργασίες του Δήμου	3	27%
Μείωση εξόδων του Δήμου	3	27%
Στάση έργων ανάπτυξης	2	18%
Βοήθεια στους άπορους δημότες (π.χ. συσσίτια)	3	27%
	11	100%

10.1. Αν Ναι, ποιες είναι αυτές;

Διάγραμμα 5.32 Επιπλέον δράσεις του Δήμου για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

Από τους πολίτες του Δήμου Κάτω Πολεμιδιών που θεωρούν ότι ο Δήμος τους μπορεί να κάνει επιπλέον δράσεις για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, οι περισσότεροι δηλώνουν ότι αυτό γίνεται με βοήθεια στους άπορους δημότες π.χ. με συσσίτια, με την πρόσληψη άπορων δημοτών σε διάφορες εργασίες του Δήμου και με την μείωση των εξόδων του Δήμου. Άλλη δράση πιστεύουν πως είναι η στάση στα έργα ανάπτυξης, που δεν είναι ανάγκη να γίνουν την συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Σύγκριση αποτελεσμάτων έρευνας

Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας που παρουσιάστηκαν παραπάνω, στην ενότητα που ακολουθεί γίνεται σύγκριση των απόψεων των πολιτών των Δήμων Καλαμάτας και Κάτω Πολεμιδιών για την οικονομική κρίση.

Παρατηρούμε ότι οι πολίτες του Δήμου Καλαμάτας γνωρίζουν την δράση του Κοινωνικού Παντοπωλείου, παρόλα αυτά, δεν έχουν συμμετάσχει σε καμία δράση του. Αντίθετα οι πολίτες του Δήμου Κάτω Πολεμιδιών δεν την γνωρίζουν και αυτό έχει σαν συνέπεια να μην έχουν συμμετάσχει μέχρι τώρα σε καμία δράση του Κοινωνικού Παντοπωλείου.

Το ίδιο ισχύει και με την δράση των Δήμων «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες». Οι πολίτες του Δήμου Καλαμάτας γνωρίζουν την δράση αυτή σε αντίθεση με τους πολίτες του Δήμου Κάτω Πολεμιδιών που δεν την γνωρίζουν. Όσο για το εάν επιθυμούν την ανάληψη ανάλογης δράσης ή την επανάληψή της από τον Δήμο τους, οι Καλαματιανοί είναι θετικοί σε αυτό, σε αντίθεση με τους Κύπριους πολίτες που δεν το επιθυμούν.

Από τα παραπάνω διαπιστώνουμε ότι στην Καλαμάτα και γενικότερα στην Ελλάδα, η οικονομική κρίση ξεκίνησε νωρίτερα από ότι στην Κύπρο, γι' αυτό και γνωρίζουν τις παραπάνω δράσεις (Κοινωνικό Παντοπωλείο, «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες»). Με βάση βέβαια την κατάσταση που επικρατεί πλέον και στην Κύπρο, οι δράσεις αυτές πιστεύουμε ότι δυστυχώς θα αναπτυχθούν και εκεί.

Όσον αφορά την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης από τους δύο Δήμους, τόσο οι πολίτες του Δήμου Καλαμάτας, όσο και οι πολίτες του Δήμου Κάτω Πολεμιδιών πιστεύουν ότι ο Δήμος τους μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπισή της. Πιστεύουν ότι αυτό μπορεί να επιτευχθεί με βοήθεια στους άπορους δημότες π.χ. μέσω συσσιτίων. Ένας άλλος τρόπος είναι με το να μειωθούν τα έξοδα των Δήμων, με το να προσφέρουν θέσεις εργασίας σε δημότες που το έχουν ανάγκη, π.χ. με συμβάσεις και με βοήθεια στους δημότες μέσω του Κοινωνικού Παντοπωλείου. Όσον αφορά τους Καλαματιανούς πιστεύουν ότι η αξιοποίηση του λιμανιού, του αεροδρομίου και του καινούργιου δρόμου μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης και οι Κύπριοι θεωρούν ότι θα συμβάλει και η μείωση των δημοτικών τελών.

Τόσο οι πολίτες του Δήμου Καλαμάτας, όσο και οι πολίτες του Δήμου Κάτω Πολεμιδιών έχουν υποστεί κάποια συνέπεια από την οικονομική κρίση. Οι επιπτώσεις την κρίσης είναι ίδιες και στους Κύπριους και στους Καλαματιανούς. Οι περισσότεροι βίωσαν την μείωση μισθού και την μείωση των αγορών που έκαναν για την καθημερινή επιβίωσή τους π.χ. σούπερ μάρκετ. Αρκετοί αντιμετώπισαν το πρόβλημα της ανεργίας, ψυχολογικά προβλήματα και μείωσαν τις εξόδους τους για διασκέδαση. Επιπλέον αυξήθηκαν τα έξοδά τους λόγω των λογαριασμών και των χαρατσιών.

Συνεχίζοντας την σύγκριση των αποτελεσμάτων, διαπιστώνουμε ότι οι πολίτες και των δύο Δήμων θεωρούν ότι ο Δήμος τους δεν κάνει κινήσεις για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης. Από τους λίγους πολίτες που θεωρούν ότι ο Δήμος τους

κάνει κινήσεις, οι περισσότεροι δηλώνουν ότι στην Καλαμάτα αυτό γίνεται με βοήθεια στους άπορους δημότες π.χ. με συσσίτια, με προσφορά θέσεων εργασίας σε δημότες που το έχουν ανάγκη π.χ. με συμβάσεις, με μείωση των εξόδων του Δήμου, με βοήθεια στους δημότες μέσω του Κοινωνικού Παντοπωλείου, με το κίνημα Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες αλλά και με τη διοργάνωση εκδηλώσεων για την βοήθεια απόρων δημοτών. Στον Δήμο Κάτω Πολεμιδιών δηλώνουν ότι οι κινήσεις που κάνει για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, είναι η βοήθεια στους άπορους δημότες π.χ. με συσσίτια, η προσφορά θέσεων εργασίας σε δημότες που το έχουν ανάγκη π.χ. με συμβάσεις και η μείωση των εξόδων του Δήμου.

5.3 Συνεντεύξεις

Στην ενότητα που ακολουθεί, παρουσιάζονται οι συνεντεύξεις που δόθηκαν από αιρετά όργανα των Δήμων Καλαμάτας και Κάτω Πολεμιδιών με αφορμή την εκπόνηση της παρούσας πτυχιακής εργασίας με θέμα την οικονομική κρίση και την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Στις 8 Νοεμβρίου 2012 ο Δήμαρχος Κάτω Πολεμιδιών Γεώργιος Τ. Γεωργίου έδωσε συνέντευξη με μεγάλη προθυμία και από την οποία προκύπτουν τα εξής:

Στην ερώτηση που του έγινε για το ποιο πιστεύει ότι είναι το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο Δήμος Κάτω Πολεμιδιών από την οικονομική κρίση, δήλωσε ότι η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει όλους τους Δήμους και κατ' επέκταση την όλη λειτουργία της Δημοτικής Υπηρεσίας. Το κυριότερο πρόβλημα που δημιουργείται είναι η έλλειψη ρευστότητας με δεδομένο ότι περικοπές περίπου 25% στερούν περίπου για το Δήμο Κάτω Πολεμιδιών €1.000.000.

Όσο για τις δράσεις που πιστεύει ότι θα πρέπει να αναλάβει ο Δήμος Κάτω Πολεμιδιών για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, τονίζει ότι έχουν προχωρήσει σε σειρά αποφάσεων, όπως μείωση της αποκομιδής οικιακών αποβλήτων από το σπίτι από 3 σε 2 φορές την εβδομάδα, ενισχύοντας έτσι την ανακύκλωση και κομποστοποίηση. Επίσης έχουν αποφασίσει να συντηρούν μια φορά το χρόνο τα

δέντρα στα πεζοδρόμια. Επιπλέον τερματίζονται οι προσλήψεις, οι προαγωγές και τα νέα δάνεια καθώς και οι υπερωρίες.

Στην ερώτηση που αφορά την ανεργία στο Δήμο Κάτω Πολεμιδιών, ο Δήμαρχος απαντά πως η ανεργία επηρεάζει όλη τη Χώρα. Πιστεύει ότι η απασχόλησης χωρίς έλεγχο ξένου εργατικού δυναμικού καθώς και η αύξηση του ορίου συντάξεως δημιουργεί προβλήματα και στερεί θέσεις εργασίας για τους νέους.

Όσο για το αν ο Δήμος συνεργάζεται με επιμελήτρια ή συνδέσμους εργοδοτών για τη δημιουργία θέσεων εργασίας, δηλώνει ότι η συνεργασία είναι καθημερινή μ' όλους τους φορείς και οργανώσεις. Δυστυχώς το γεγονός ότι οι Τράπεζες δεν μπορούν να δανειοδοτήσουν τις επιχειρήσεις αυτό δημιουργεί τεράστιο πρόβλημα.

Κλείνοντας την συνέντευξη με τον κ. Γεώργιο Γεωργίου, απαντά σε ότι αφορά την πρόβλεψη προγραμμάτων που αφορούν τη μείωση της ανεργίας στους νέους, ότι ο Δήμος δραστηριοποιείται και αναλαμβάνει πρωτοβουλίες σε συνεργασία με αρμόδιους φορείς για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Για το Δήμο Καλαμάτας έδωσε συνέντευξη ο κ. Μπούχαλης, αντιδήμαρχος οικονομικών από την οποία προκύπτουν τα εξής:

Στην ερώτηση που του έγινε για το ποιο πιστεύει ότι είναι το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο Δήμος Καλαμάτας από την οικονομική κρίση, απαντά ότι το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει τη δεδομένη χρονική στιγμή ο Δήμος είναι η περικοπή των θεσμοθετημένων πόρων από την κεντρική Κυβέρνηση η οποία την τελευταία διετία 2011-2012 έφθασε σε ποσοστό 60%.

Όσο για τις δράσεις που έχει αναλάβει ήδη ο Δήμος Καλαμάτας για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, αυτές είναι η μεγάλη μείωση των δαπανών του, για παράδειγμα ξενοίκιασε όλα τα κτήρια στα οποία στεγαζόταν οι Δημοτικές Υπηρεσίες, ενώ έχει αναζητήσει την αύξηση των εσόδων μέσα από στοχευμένους ελέγχους για την αναζήτηση της φορολογικής ύλης η οποία μέχρι σήμερα φοροδιέφευγε.

Αναφορικά με τις δράσεις που πιστεύει ότι θα πρέπει να αναλάβει ο Δήμος Καλαμάτας, πιστεύει ότι λόγω του ότι όσο η κρίση συνεχίζεται, όλο και περισσότεροι δημότες έρχονται αντιμέτωποι με το φάσμα της φτώχειας, πρέπει να εντείνει την προσπάθεια ενίσχυσης των εθελοντικών δράσεων, οι οποίες σε αυτή τη δύσκολη

οικονομική συγκυρία, πραγματικά προσφέρουν τα μέγιστα στη λειτουργία του Δημοτικού παντοπωλείου του Δημοτικού συσσιτίου και του Δημοτικού ιατρείου.

Στην ερώτηση που αφορά την ανεργία στο Δήμο Καλαμάτας η οποία έχει φτάσει το 25%, δηλώνει ότι η μοναδική διέξοδος για τη μείωση της ανεργίας, η οποία πλήττει κυρίως τους νέους, είναι οι δράσεις οι οποίες θα βοηθήσουν στην ανάπτυξη, δημιουργώντας νέες θέσεις εργασίας. Ο Δήμος Καλαμάτας έχοντας διαβλέψει αυτό και βλέποντας ότι και με την ολοκλήρωση του οδικού άξονα Αθήνας Καλαμάτας, ο τουρισμός είναι το μέλλον της πόλης, προσπαθεί μέσα από δράσεις που ενισχύουν το τουριστικό ρεύμα αλλά και αξιοποιώντας τα Ευρωπαϊκά προγράμματα έχει προχωρήσει σε μια ευρεία σειρά αναπλάσεων, προσπαθώντας να καταστήσει την πόλη της Καλαμάτας σε μια πόλη φιλική στους επισκέπτες.

Όσο για το αν ο Δήμος συνεργάζεται με επιμελήτρια ή συνδέσμους εργοδοτών για τη δημιουργία θέσεων εργασίας, δηλώνει ότι σαν Δήμος προσπαθούν να είναι πάντα σε επαφή και συνεννόηση με τους παραγωγικούς φορείς της πόλης, το νομικό πλαίσιο όμως δεν τους δίνει το δικαίωμα να αναπτύξουν προγράμματα για την απασχόληση ανέργων καθώς αυτά πραγματοποιούνται κεντρικά.

Κλείνοντας την συνέντευξη με τον κ. Μπούχαλη, απαντά σε ότι αφορά την πρόβλεψη προγραμμάτων που αφορούν τη μείωση της ανεργίας στους νέους, ότι δυστυχώς ο Δήμος δεν έχει τη δυνατότητα να προχωρήσει σε καμία πρόσληψη. Αυτό που προσπαθούν είναι μέσα από επιδοτούμενα προγράμματα κατάρτισης να δώσουν τα εφόδια που απαιτούνται στους νέους, ώστε να είναι έτοιμοι να εισέρθουν στην αγορά εργασίας.

Συμπεράσματα

Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας που παρουσιάστηκαν παραπάνω, προκύπτουν συμπεράσματα που αφορούν την οικονομική κρίση στους Δήμους.

Οι πολίτες του Δήμου Καλαμάτας γνωρίζουν την δράση του Κοινωνικού Παντοπωλείου, παρόλα αυτά, δεν έχουν συμμετάσχει σε καμία δράση του. Αντίθετα οι πολίτες του Δήμου Κάτω Πολεμιδιών δεν την γνωρίζουν και αυτό έχει σαν συνέπεια να μην έχουν συμμετάσχει μέχρι τώρα σε καμία δράση του Κοινωνικού Παντοπωλείου.

Το ίδιο ισχύει και με την δράση των Δήμων «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες». Οι πολίτες του Δήμου Καλαμάτας γνωρίζουν την δράση αυτή σε αντίθεση με τους πολίτες του Δήμου Κάτω Πολεμιδιών που δεν την γνωρίζουν. Όσο για το εάν επιθυμούν την ανάληψη ανάλογης δράσης ή την επανάληψή της από τον Δήμο τους, οι Καλαματιανοί είναι θετικοί σε αυτό, σε αντίθεση με τους Κύπριους πολίτες που δεν το επιθυμούν.

Από τα παραπάνω διαπιστώνουμε ότι στην Καλαμάτα και γενικότερα στην Ελλάδα, η οικονομική κρίση ξεκίνησε νωρίτερα από ότι στην Κύπρο, γι' αυτό και γνωρίζουν τις παραπάνω δράσεις (Κοινωνικό Παντοπωλείο, «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες»). Με βάση βέβαια την κατάσταση που επικρατεί πλέον και στην Κύπρο, οι δράσεις αυτές πιστεύουμε ότι δυστυχώς θα αναπτυχθούν και εκεί.

Όσον αφορά την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης από τους δύο Δήμους, τόσο οι πολίτες του Δήμου Καλαμάτας, όσο και οι πολίτες του Δήμου Κάτω Πολεμιδιών πιστεύουν ότι ο Δήμος τους μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπισή της. Πιστεύουν ότι αυτό μπορεί να επιτευχθεί με βοήθεια στους άπορους δημότες π.χ. μέσω συσσιτίων. Ένας άλλος τρόπος είναι με το να μειωθούν τα έξοδα των Δήμων, με το να προσφέρουν θέσεις εργασίας σε δημότες που το έχουν ανάγκη, π.χ. με συμβάσεις και με βοήθεια στους δημότες μέσω του Κοινωνικού Παντοπωλείου. Όσον αφορά τους Καλαματιανούς πιστεύουν ότι η αξιοποίηση του λιμανιού, του αεροδρομίου και του καινούργιου δρόμου μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης και οι Κύπριοι θεωρούν ότι θα συμβάλει και η μείωση των δημοτικών τελών.

Τόσο οι πολίτες του Δήμου Καλαμάτας, όσο και οι πολίτες του Δήμου Κάτω Πολεμιδιών έχουν υποστεί κάποια συνέπεια από την οικονομική κρίση. Οι επιπτώσεις την κρίσης είναι ίδιες και στους Κύπριους και στους Καλαματιανούς. Οι περισσότεροι βίωσαν την μείωση μισθού και την μείωση των αγορών που έκαναν για την καθημερινή επιβίωσή τους π.χ. σούπερ μάρκετ. Αρκετοί αντιμετώπισαν το πρόβλημα της ανεργίας, ψυχολογικά προβλήματα και μείωσαν τις εξόδους τους για διασκέδαση. Επιπλέον αυξήθηκαν τα έξοδά τους λόγω των λογαριασμών και των χαρατσιών.

Τέλος, οι πολίτες και των δύο Δήμων θεωρούν ότι ο Δήμος τους δεν κάνει κινήσεις για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης. Από τους λίγους πολίτες που θεωρούν ότι ο Δήμος τους κάνει κινήσεις, οι περισσότεροι δηλώνουν ότι στην Καλαμάτα αυτό γίνεται με βοήθεια στους άπορους δημότες π.χ. με συσσίτια, με προσφορά θέσεων εργασίας σε δημότες που το έχουν ανάγκη π.χ. με συμβάσεις, με μείωση των εξόδων του Δήμου, με βοήθεια στους δημότες μέσω του Κοινωνικού Παντοπωλείου, με το κίνημα Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες αλλά και με τη διοργάνωση εκδηλώσεων για την βοήθεια απόρων δημοτών. Στον Δήμο Κάτω Πολεμιδιών δηλώνουν ότι οι κινήσεις που κάνει για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, είναι η βοήθεια στους άπορους δημότες π.χ. με συσσίτια, η προσφορά θέσεων εργασίας σε δημότες που το έχουν ανάγκη π.χ. με συμβάσεις και η μείωση των εξόδων του Δήμου.

Από τους δύο αιρετούς που έλαβαν μέρος στην έρευνα, διαπιστώνουμε ότι το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο Δήμος Κάτω Πολεμιδιών από την οικονομική κρίση είναι η έλλειψη ρευστότητας με δεδομένο ότι περικοπές περίπου 25% στερούν περίπου για το Δήμο €1.000.000. Ενώ για το Δήμο Καλαμάτας είναι η περικοπή των θεσμοθετημένων πόρων από την κεντρική Κυβέρνηση η οποία την τελευταία διετία 2011-2012 έφθασε σε ποσοστό 60%.

Ο Δήμος Κάτω Πολεμιδιών για να αντιμετωπίσει την κρίση προχώρησε σε μείωση της αποκομιδής οικιακών αποβλήτων από το σπίτι από 3 σε 2 φορές την εβδομάδα, ενισχύοντας έτσι την ανακύκλωση και την κομποστοποίηση. Επίσης έχουν αποφασίσει να συντηρούν μια φορά το χρόνο τα δέντρα στα πεζοδρόμια. Επιπλέον τερματίζονται οι προσλήψεις, οι προαγωγές και τα νέα δάνεια καθώς και οι υπερωρίες. Ο Δήμος Καλαμάτας προχώρησε σε μεγάλη μείωση των δαπανών του, για παράδειγμα ξενοίκιασε όλα τα κτήρια στα οποία στεγαζόταν οι Δημοτικές Υπηρεσίες,

ενώ έχει αναζητήσει την αύξηση των εσόδων μέσα από στοχευμένους ελέγχους για την αναζήτηση της φορολογικής ύλης η οποία μέχρι σήμερα φοροδιέφευγε. Επιπλέον, η προσφορά του Δημοτικού παντοπωλείου, του Δημοτικού συσσιτίου και του Δημοτικού ιατρείου, είναι τεράστια.

Όσον αφορά την ανεργία στο Δήμο Κάτω Πολεμιδιών, αυτή οφείλεται κυρίως στην απασχόληση χωρίς έλεγχο ξένου εργατικού δυναμικού καθώς και στην αύξηση του ορίου συντάξεως που δημιουργεί προβλήματα και στερεί θέσεις εργασίας για τους νέους. Στο Δήμο Καλαμάτας η ανεργία έχει φτάσει το 25%. Πιστεύεται πως με την ολοκλήρωση του οδικού άξονα Αθήνας Καλαμάτας, ο τουρισμός θα είναι το μέλλον της πόλης προσφέροντας νέες θέσεις εργασίας.

Κλείνοντας, μπορούμε να πούμε ότι ο Δήμος Κάτω Πολεμιδιών δραστηριοποιείται και αναλαμβάνει πρωτοβουλίες σε συνεργασία με αρμόδιους φορείς για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Το ίδιο ισχύει και για το Δήμο Καλαμάτας που προσπαθεί μέσα από επιδοτούμενα προγράμματα κατάρτισης να δώσει τα εφόδια που απαιτούνται στους νέους, ώστε να είναι έτοιμοι να εισέρθουν στην αγορά εργασίας.

Βιβλιογραφία

1. **Caballero R., Arvind K. (2009)**, «Global imbalances and financial fragility», New York, *American Economical Review Papers*.
2. **Schumpeter J., (2001)**, «Κεφαλαιοκρατία», μτφ. Γκιούρας Α., Ρέθυμνο, Πανεπιστήμιο Κρήτης.
3. **Αγαπητός Γ., (2012)**, «Η μείωση των φορολογικών συντελεστών είναι το μόνο σωσίβιο στην κρίση», *Νέα Οικονομία*, 09.05.2012, σελ. 11.
4. **Βιλιάρδος Β.,** «Η Ελλάδα στην δίνη της κρίσης», *Επαγγελματικό Επιμελητήριο Αθηνών*, τχ. 517, <http://www.eea-info.gr>.
5. **Βουρνάς Τ., (1997)**, *Ιστορία της Νεότερης και Σύγχρονης Ελλάδας*, Αθήνα, εκδόσεις Πατάκη.
6. **Βουρνάς Τ., (1997)**, ό.π.: 113-139, Γεωργίου Χ., «Η επιβολή του Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου», *Ριζοσπάστης*, 08.12.1006, σελ. 12.
7. **Γεωργίου Χ., (2006)**, «Η επιβολή του Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου», *Ριζοσπάστης*, 08.12.2006: σελ. 12.
8. **Γιατροί του Κόσμου,** «Ανθρωπιστική κρίση στην Ελλάδα», <http://mdmgreece.gr/>.
9. **Διαμαντής Α., (2010)**, «Από τη χρεοκοπία του 1893 στο Διεθνή Οικονομικό Έλεγχο», *Ελευθεροτυπία*, 02.05.2010: σελ 4.
10. **Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης Ε.Κ.Δ.Δ.Α. (2009)**, *Μελέτη Αναδιάρθρωσης Της Τοπικής Αυτοδιοίκησης της Κυπριακής Δημοκρατίας*, 29.5.2009.
11. **Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Καλλικράτης**, www.kallikratis.ypes.gr.

12. **Ζώρζος Γ., (2009),** *1821: Τα δάνεια της Νέας Κατοχής*, Αθήνα, εκδόσεις Ζώρζου: σελ. 18-47 και Τσουλιφίδης Δ. (2003), *Οικονομική Ιστορία της Ελλάδος*, Θεσσαλονίκη, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.
13. **Ηλιαδάκης Α., (2009),** «Το δημόσιο χρέος στο ελληνικό κράτος από το 1824», *ΠΑΤΡΙΣ*, 03.11.2009, σελ. 6.
14. **Ησαΐας Γ., (2012),** «Κοινωνική Επιχειρηματικότητα για Οικονομική και Κοινωνική Ανάπτυξη», *Επιχειρώ*, 16.03.2012, σελ. 21.
15. **Θεοδωρόπουλος Χ., (2012),** «Ο κοινωνικός αντίκτυπος της κρίσης: Εργασία, φτώχεια, ανεργία, εγκληματικότητα, υγεία και ευκαιρίες αλλαγής», Λεμεσός, Πανεπιστήμιο Κύπρου.
16. **Πάγκαλος Θ.,** «Βιογραφικό Σημείωμα», www.pangalos.gr.
17. **Καζάκης Δ., (2011),** *Η Ελληνική Πομπηία. Το χρονικό μιας προαναγγελθείσας χρεοκοπίας*, Αθήνα, *Το Ποντίκι*.
18. **Καπελάρης Ι., (2011),** «Υπόθεση Siemens: «Εκλείσει» οριστικά χωρίς παραπομπές υπουργών», *Το Βήμα*, 25.08.2011, σελ. 23.
19. **Λαμπρινίδης Μ., (2012),** «Εκδημοκρατισμός τώρα!», *Τα Νέα*, 28.04.2012, σελ. 31.
20. **Λίτσης Μ., (2009),** «Η Μαύρη Παρασκευή των αμερικανικών τραπεζών», *Ελευθεροτυπία*, 2.11.2009, σελ. 19.
21. **Μακαρέζος Ν., (2006),** *Η Οικονομία της Ελλάδος*, Αθήνα: σελ. 37-244 και Ηλιαδάκης Α., «Το δημόσιο χρέος στο ελληνικό κράτος από το 1824», *ΠΑΤΡΙΣ*, 03.11.2009.
22. **Μανώλη Γ., (2012),** «Τέλος τα δωρεάν συγγράμματα στους φοιτητές», *Ελεύθερος Τύπος*, 02.09.2012, σελ. 36.
23. **Μαυρονά Κ., (2012),** «Ο Θεόδωρος Πάγκαλος και το βιβλίο «Μαζί τα φάγαμε!», *Το Βήμα*, 13.08.2012, σελ. 10.
24. **Μνημόνιο (2012),** άρθρο 1, παράρτημα VI σημείο 5.

25. **Μπόκας Χ., (2012)**, «Υπέρ της άρσης ασυλίας Κασιδιάρη, Γερμενή, Ηλιόπουλου η επιτροπή Δεοντολογίας της Βουλής», *Πρώτο Θέμα*, 04.10.2012.
26. **Ν. 111/85**, «*Ο περί Δήμων Νόμος του 1985*», Επίσημη Εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας, Παράρτημα πρώτο, Αρ. 2082, 18/10/1985.
27. **Νίκας Σ., (2012)**, «Σόιμπλε: υποδείξεις για τις ελληνικές ψήφους», *Η Καθημερινή*, 05.05.2012, σελ. 10.
28. **Νίκου Α., (2012)**, «Άρση ασυλίας για τρεις βουλευτές της Χρυσής Αυγής εισηγήθηκε η Επιτροπή Δεοντολογίας», *Καθημερινή*, 04.10.2012: σελ. 4 και Μπόκας Χ., «Υπέρ της άρσης ασυλίας Κασιδιάρη, Γερμενή, Ηλιόπουλου η επιτροπή Δεοντολογίας της Βουλής», *Πρώτο Θέμα*, 04.10.2012, σελ. 4.
29. Πάγκαλος Θεόδωρος, «*Βιογραφικό Σημείωμα*», διαθέσιμο στο www.pangalos.gr.
30. **Παναγιωτόπουλος Θ., (2012)**, «Ο πληθωρισμός της δεκαετίας του '90», *Αυγή*, 09.06.2010, σελ. 13.
31. **Παναγιώτου Π., (2012)**, «Σαρωτικές αποκρατικοποιήσεις και άνοιγμα της οικονομίας προανήγγειλε ο Γ. Στουρνάρας», *Έθνος*, 07.07.2012, σελ. 7.
32. **Παπαχρήστου Γ., (2008)**, «Μαύρη Παρασκευή στα ασιατικά και τα αμερικανικά χρηματιστήρια», *Τα Νέα*, 25.10.2008, σελ. 17.
33. **Σαβοριανάκης Π., (2010)**, «Τοπική Αυτοδιοίκηση στο ελληνικό κράτος και τις ελληνορθόδοξες κοινότητες της Οθωμανικής αυτοκρατορίας του 19^{ου} αιώνα: δυο παράλληλες πραγματικότητες», *Ιστορική προσέγγιση της οργάνωσης των ελληνικών κοινοτήτων*, 2010, Αθήνα, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Αθηνών.
34. **Σταθάκης Γ., (2010)**, «Η αμερικανική κρίση και η πολιτική Ομπάμα», *Αυγή*, 28.02.2010, σελ. 18,
35. **Στεργίου Λ., (2008)**, «Πως ξεκίνησε η Οικονομική Κρίση του 2008», *Καθημερινή*, 26.10.2008, σελ. 17-18.

36. **Συλλογικό (2004)**, «*Ελλάδα: Η ένταξη στον ΟΝΕ και οι προκλήσεις του μέλλοντος*», Αθήνα, εκδόσεις Καστανιώτη.
37. **Σώκου Κ., (2011)**, «*Βόμβα*» Στρος-Καν για Ελλάδα», *Η Καθημερινή*, 20.02.2011, σελ. 3.
38. **Τάσου Α., (2008)**, «*Το χρονολόγιο της κρίσης*», *Καθημερινή*, 28.12.2008, σελ. 19.
39. **Τριανταφυλλοπούλου Α., (2004)**, «*Οι επιχειρήσεις των οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Νομικό πλαίσιο, οργάνωση, λειτουργία, εμπειρικά στοιχεία*», Αθήνα, Εκδόσεις Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης.
40. **Τσουλιφίδης Δ. (2003)**, «*Οικονομική Ιστορία της Ελλάδος*», Θεσσαλονίκη, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.
41. **Χαρωντάκης Δ., (2012)**, «*Καβγάς μνηστήρων για τη Δωδώνη*», *Το Βήμα*, 26.08.2012, σελ. 37.
42. **Χεκιμόγλου Α., (2012)**, «*Επισπεύδονται αποκρατικοποιήσεις και επενδύσεις*», *Το Βήμα*, 02.08.2012: σελ. 19.
43. **Χλέπας Α., (1999)**, *Η Τοπική Διοίκηση στην Ελλάδα - Ο διαλεκτικός Ανταγωνισμός της Αποκέντρωσης με την Αυτοδιοίκηση*, Αθήνα, εκδόσεις Σάκκουλα.
44. **Χλέπας Α., (2000)**, *Αρμοδιότητες της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και της Περιφερειακής Διοίκησης*, Αθήνα, εκδόσεις Σάκκουλα.
45. **Χριστακόπουλος Σ., (2012)**, «*Η Αργεντινή και η Ελλάδα: χρεοκοπία και απάτη*», *Αυγή*, 20.02.2012, σελ. 11.

Παράρτημα I

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Οι απαντήσεις είναι ανώνυμες και εμπιστευτικές και πραγματοποιούνται στα πλαίσια της πτυχιακής εργασίας με θέμα «Κρίση και Τοπική Αυτοδιοίκηση», του Τμήματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης του ΑΤΕΙ Καλαμάτας.

1. Φύλο

Αντρας	
Γυναίκα	

2. Ηλικιακή Ομάδα

18-29	
30-39	
40-49	
50-64	

3. Επίπεδο εκπαίδευσης

Δημοτικό	
Γυμνάσιο	
Λύκειο	
ΙΕΚ	
ΑΕΙ/ΤΕΙ	
Μεταπτυχιακό/Διδακτορικό	

4. Απασχόληση

Δημόσιος Υπάλληλος	
Ιδιωτικός Υπάλληλος	
Επιχειρηματίας	
Ελεύθερος Επαγγελματίας	
Εργάτης	
Αγρότης	
Συνταξιούχος	
Οικιακά	
Άνεργος	

5. Γνωρίζετε την δράση του Κοινωνικού Παντοπωλείου;

Ναι	
Όχι	

5i) Αν Ναι, έχετε λάβει μέρος σε αυτή με οποιονδήποτε τρόπο;

Ναι	
Όχι	

6. Γνωρίζετε την δράση των Δήμων «Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες»;

Ναι	
Όχι	

6i) Αν Ναι, επιθυμείτε την ανάληψη ανάλογης δράσης, ή την επανάληψή της εάν γίνεται ήδη, από τον Δήμο σας;

Ναι	
Όχι	

7. Θεωρείτε ότι ο Δήμος σας μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης;

Ναι	
Όχι	
ΔΞ/ΔΑ	

7i) Αν Ναι, πως;

8. Έχετε υποστεί κάποια συνέπεια από την οικονομική κρίση;

Ναι	
Όχι	
ΔΞ/ΔΑ	

8ι) Αν Ναι, ποιες είναι αυτές;

9. Θεωρείτε ότι ο Δήμος σας κάνει κινήσεις για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης;

Ναι	
Όχι	
ΔΞ/ΔΑ	

9ι) Αν Ναι, ποιες είναι αυτές;

10. Θεωρείτε ότι ο Δήμος σας μπορεί να κάνει επιπλέον δράσεις για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης;

Ναι	
Όχι	
ΔΞ/ΔΑ	

10ι) Αν Ναι, ποιες είναι αυτές;

Παράρτημα II

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Οι απαντήσεις είναι ανώνυμες και εμπιστευτικές και πραγματοποιούνται στα πλαίσια της πτυχιακής εργασίας με θέμα «Κρίση και Τοπική Αυτοδιοίκηση», του Τμήματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης του ΑΤΕΙ Καλαμάτας.

1. Ποιο πιστεύετε ότι είναι το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο Δήμος σας από την οικονομική κρίση;

.....
.....
.....
.....
.....

2. Ποιες δράσεις έχει αναλάβει ήδη ο Δήμος σας για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης;

.....
.....
.....
.....
.....

3. Ποιες δράσεις πιστεύετε ότι πρέπει να αναλάβει ο Δήμος σας για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης;

.....
.....
.....
.....
.....

4. Έχω διαπιστώσει ότι η ανεργία στο Δήμο είναι στο __%. Τι πιστεύεται μπορεί να γίνει για αυτό;

.....
.....
.....
.....
.....

5. Έχετε συνεργαστεί με επιμελητήρια ή συνδέσμους εργοδοτών για την δημιουργία θέσεων εργασίας;

.....
.....
.....
.....
.....

6. Έχετε προβλέψει προγράμματα που να αφορούν την μείωση της ανεργίας στους νέους;

.....
.....
.....
.....
.....

Παράρτημα ΙΙΙ

ΔΗΜΟΣ Κ. ΠΟΛΕΜΙΔΙΩΝ
K. POLEMIDIA MUNICIPALITY

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΘΕΜΑ «ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ» ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥ ΑΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

1. Ποιο πιστεύετε ότι είναι το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο Δήμος σας από την οικονομική κρίση;

Η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει τους Δήμους και κατ' επέκταση την όλη λειτουργία της Δημοτικής Υπηρεσίας. Το κυριότερο πρόβλημα που δημιουργείται είναι η έλλειψη ρευστότητας με δεδομένο ότι περικοπές περίπου 25% στερούν περίπου για το Δήμο μας €1.000.000.

2. Ποιες δράσεις έχει αναλάβει ήδη ο Δήμος σας για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης;
3. Ποιες δράσεις πιστεύετε ότι πρέπει να αναλάβει ο Δήμος σας για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης;

Έχουμε προχωρήσει σε σειρά αποφάσεων, όπως μείωση της αποκομιδής οικιακών αποβλήτων από το σπίτι από 3 σε 2 φορές την εβδομάδα, ενισχύοντας έτσι την ανακύκλωση και κομποστοποίηση. Επίσης έχουμε αποφασίσει να συντηρούμε μια φορά το χρόνο τα δέντρα στα πεζοδρόμια. ακόμα τερματίζονται οι προσλήψεις, προαγωγές και νέα δάνεια καθώς και υπερωρίες.

4. Έχω διαπιστώσει ότι η ανεργία στο Δήμο είναι στο %. Τι πιστεύετε μπορεί να γίνει για αυτό;

Η ανεργία επηρεάζει όλη τη Χώρα. Πιστεύω ότι η απασχόλησης χωρίς έλεγχο ξένου εργατικού δυναμικού καθώς και η αύξηση του ορίου συντάξεως δημιουργεί προβλήματα και στερεί θέσεις εργασίας για τους νέους.

5. Έχετε συνεργαστεί με επιμελήτρια ή συνδέσμους εργοδοτών για τη δημιουργία θέσεων εργασίας;

Η συνεργασία είναι καθημερινή μ' όλους τους φορείς και οργανώσεις. Δυστυχώς το γεγονός ότι οι Τράπεζες δεν μπορούν να δανειοδοτήσουν τις επιχειρήσεις αυτό δημιουργεί τεράστιο πρόβλημα.

6. Έχετε προβλέψει προγράμματα που αφορούν τη μείωση της ανεργίας στους νέους;

Γενικά ο Δήμος δραστηριοποιείται και αναλαμβάνει πρωτοβουλίες σε συνεργασία με αρμόδιους φορείς για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Γιώργος Τ. Γεωργίου
Δήμαρχος Κάτω Πολεμιδιών

8 Νοεμβρίου 2012